Padežna značenja i jezična norma

Beljan, Marina

Master's thesis / Diplomski rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:543338

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek

zir.nsk.hr

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Diplomski studij hrvatskoga jezika i književnosti

Marina Beljan

Padežna značenja i jezična norma

Diplomski rad

Mentorica: prof. dr. sc. Vlasta Rišner

Osijek, 2015.

SADRŽAJ

1. UVOD 4

2. JEZIČNA NORMA 5

3. PUBLICISTIČKI FUNKCIONALNI STIL 5

4. JEZIČNI SAVJETI 6

5. PADEŽNA ZNAČENJA 8

5.1. GENITIVNA PADEŽNA ZNAČENJA 10
5.1.1. Posvojni genitiv ili pridjev 10
5.1.2. Prijedlozi s više značenja 15
5.1.3. Prijedlog *bez* i prijedložni izrazi *bez da, bez ako* 19
5.1.4. Prijedlog *glede* 21
5.1.5. Vezivanje prijedloga 22
5.2. DATIVNA PADEŽNA ZNAČENJA 25
5.2.1. *Usprkos* ili *unatoč* 25
5.2.2. Prijedlog *k(a)* 27
5.2.3. Prijedlog *prema* 30
5.3. AKUZATIVNA PADEŽNA ZNAČENJA 33
5.3.1. Prijedlog *kroz* 33
5.4. LOKATIVNA PADEŽNA ZNAČENJA 35
5.4.1. Prijedlozi *na* i *pri* 35
5.4.2. Prijedlog *po* 36
5.5. INSTRUMENTALNA PADEŽNA ZNAČENJA 38
5.5.1. Prijedlog *s(a)* 38
5.5.2. Instrumental načina 41
5.5.3. *Putom* ili *putem* 42

6. ZAKLJUČAK 44

7. LITERATURA I IZVORI 46

Sažetak

U ovome radu piše se o padežnim značenjima, jezičnim savjetima i jezičnoj normi. Cilj je povezati savjete u kojima su dane preporuke za upotrebu padežnih značenja s jezičnom normom, a zatim i praksom, tj. jezikom publicističkih glasila. Najprije se ispiše što je savjetom zadano, onda ono što jezična norma nalaže te se na kraju navode primjeri s mrežnih stranica koji pokazuju poštuje li se u svakodnevnici norma ili je vidljiv otklon od nje. U radu su zastupljena samo ona padežna značenja o kojima pišu jezikoslovci u savjetnicima. Za pisanje rada upotrebljavaju se savjetnici Stjepka Težaka, savjetnik Ljudevita Jonkea *Književni jezik u teoriji i praksi*; *Hrvatski jezični putokazi* Nives Opačić; *Govorimo hrvatski* urednika Mihovila Dulčića te *Jezični savjeti* Eugenije Barić, Marije Mihaljević i Luke Vukojevića. Gramatike na koje se rad oslanja jesu: *Hrvatska gramatika* Eugenije Barić i *Gramatika hrvatskoga jezika*, S. Težaka i S. Babića. U radu se piše o genitivnim, dativnim, akuzativnim, lokativnim i instrumentalnim značenjima. Kad je riječ o genitivu, piše se o posvojnom genitivu te prijedlozima *osim, pored, zbog, radi, bez, glede*. Uz dativ se nalaze savjeti o uporabi prijedloga *k, unatoč, usprkos* i prijedloga *prema*. Uz akuzativ se pojašnjavaju prijedlog *kroz* i njegova značenja, a uz lokativ prijedlozi *na* i *po*. Instrumental se kao i inače veže uz značenje sredstva i društva pa se i iznose savjeti i primjeri s tim značenjem, ali i savjeti o instrumentalu načina i popratnih okolnosti.

Ključne riječi: padežna značenja, jezična norma, jezično savjetništvo, publicistički stil

1. Uvod

Tema ovoga rada jesu padežna značenja i jezična norma, a rad se temelji na povezivanju jezičnih savjeta, u kojima se piše o pravilima ili dvojnostima o upotrebi pojedinih padežnih značenja, s uporabom u jeziku medija, a uz savjete navedena su i pravila i potvrde iz gramatika, ukoliko ih ima za taj izraz.

Jezični savjetnici namijenjeni su svima zbog svoje dostupnosti, zanimljivosti i sažetosti. Svaki je savjet napisan kako bi dao odgovore na nejasnoće koje se očituju u hrvatskome standardnom jeziku. Ideja je bila u jezičnim savjetnicima pronaći savjete koji pišu o padežnim značenjima, bilo o prijedlozima koji dolaze uz određene padeže i skupa s njima imaju značenje, bilo o samim padežima. Za pisanje rada upotrebljavaju se savjetnici Stjepka Težaka, *Hrvatski naš svagda(š)nji*, *Hrvatski naš osebujni*, *Hrvatski naš (ne)zaboravljeni*; savjetnik Ljudevita Jonkea *Književni jezik u teoriji i praksi*; *Hrvatski jezični putokazi* Nives Opačić; *Govorimo hrvatski* urednika Mihovila Dulčića te *Jezični savjeti* Lane Hudeček, Marije Mihaljević i Luke Vukojevića. Nakon što se ispiše sadržaj svakoga savjeta, potrebno je vidjeti i što propisuje jezična norma. Tada se poseže za gramatikom, u ovom slučaju *Hrvatskom gramatikom* Eugenije Barić i suradnika te *Gramatikom hrvatskoga jezika* Stjepka Težaka i Stjepana Babića. Zatim, valja provjeriti poštuje li se jezična norma u naslovima publicističkih glasila i portala. Navode se primjeri koji pokazuju poštivanje norme i oni koji pokazuju kako postoji otklon od norme. Cilj je, dakle, ovoga rada povezati jezičnu normu s publicističkim stilom pomoću savjeta o padežnim značenjima.

U radu su zastupljena genitivna, dativna, akuzativna, lokativna i instrumentalna značenja. Svaki od navedenih padeža naslovljen je u radu kao poglavlje, a zatim se uz svako poglavlje kao potpoglavlja nalaze savjeti o pojedinim padežnim značenjima, prijedložnim ili besprijedložnim. Za svako potpoglavlje navodi se tekst savjeta, gramatičko pravilo ukoliko postoji za zadani izraz te nekoliko primjera koji pokazuju dobru ili pogrješnu uporabu tih padežnih izraza.

2. Jezična norma

Kako bi što jasnije bilo o čemu će se u radu pisati, treba pojasniti sve pojmove ključne za njegovo razumijevanje. Najprije se pojašnjava pojam norme: *lingv*. ukupnost leksičkih, gramatičkih i pravopisnih propisa za pravilno služenje jezikom (*jezična norma*; *gramatička norma*; *leksička norma*; *govorna norma*; *izgovorna norma*).[1] Prema tome, jezična norma je sustav pravila kojima se određuje što je u standardnom jeziku pravilo, a što nije. Normiranost je jedna od značajki suvremenoga hrvatskog jezika: „Određenost poželjnih i uzornih jezičnih značajka u određenoj zajednici uz pomoć normativnih pravila, odnosno propisanost pravilnih jezičnih jedinica. Norma jest skup pravila koja određuju što u standardni jezik ulazi, a što ne ulazi.“[2] Normativni priručnici jesu pravopis, gramatika, rječnik i jezični savjetnik (Dujmović-Markusi, 2006: 19). U ovom se radu upotrebljavaju *Gramatika hrvatskoga jezika* Stjepka Težaka i Stjepana Babića iz 2005. godine, *Hrvatska gramatika* autora Eugenije Barić, Mije Lončarića, Dragice Malić, Slavka Pavešića, Mirka Petija, Vesne Zečević i Marije Znika iz 1997. godine te gramatiku koja je temelj za razlikovanje pojedinih padežnih značenja, *Praktična hrvatska gramatika* Dragutina Raguža iz 1997. godine.

3. Publicistički funkcionalni stil

Osnovne značajke hrvatskog standardnog jezika su autonomnost, svjesna normiranost, stabilnost u prostoru, elastična stabilnost u vremenu te višefunkcionalnost. U prethodnom je ulomku pojašnjena značajka normiranosti, a koji redak posvetit će se višefunkcionalnosti. Višefunkcionalnost kao značajka jezika podrazumijeva podjelu standardnoga jezika na više stilova. U razvrstavanju se većine stilističara nalazi pet funkcionalnih stilova hrvatskog standardnog jezika, a to su:

a) književnoumjetnički funkcionalni stil

b) razgovorni funkcionalni stil

[1] Pojam je preuzet s mrežne stranice: http://hjp.novi-liber.hr/index.php?show=search_by_id&id=eFxmXBc%3D, 20. 7. 2015.

[2] Preuzeto s mrežne stranice: http://www.knjiznicari.hr/UDK02/images/c/c1/Hrvatski_standardni_jezik.pdf, 20. 7. 2015.

c) administrativni funkcionalni stil

d) znanstveni funkcionalni stil

e) publicistički funkcionalni stil.

Funkcionalni se stilovi standardnog jezika međusobno razlikuju po odnosu prema normi, tj. po stupnju dopuštene individualnosti. Što je odnos prema normi obvezatniji, manji je stupanj dopuštene individualnosti (Hudeček, L; Mihaljević, M., 2009: 9). U središtu pozornosti je publicistički funkcionalni stil. To je stil koji se susreće u medijima i stil je javnoga priopćavanja kojim se služe novinari i publicisti pišući tekstove za dnevne novine, časopise i ostale tiskovine (Hudeček, L; Mihaljević, M., 2009: 10). Publicistički stil ostvaruje se u pisanom i govornom mediju. Velika uloga u oblikovanju svijesti o jezičnim pitanjima i pravilima pridaje se novinarima i publicistima, ali i voditeljima te je potrebno da informacije koje iznose, budu točne izrazom i sadržajem. Njihov jezik mora biti usklađen s normom standardnoga jezika, a oni sami trebaju biti svjesni da utječu i na jezik recipijenata.

„Svatko tko dobro poznaje hrvatski jezik često uočava brojne pogreške u novinama, na radiju i na televiziji.“ (Hudeček, L; Mihaljević, M. 2009: 5)

Misao koja je prethodno napisana upućuje na brojne primjere koji će se u radu navesti i potvrditi ju.

4. Jezični savjeti

Brojni jezikoslovci svoju jezikoslovnu djelatnost oblikuju pisajući jezične savjete. Iako u savjetnicima postoji širok krug korisnih i zanimljivih savjeta, u ovom radu izdvajaju se savjeti vezani uz padežna značenja, tj. prijedložne i besprijedložne izraze pojedinih padeža. Savjeti su izabrani iz različitih savjetnika, ovisno u kojem je bilo savjeta o padežnim značenjima. U hrvatskoj pisanoj povijesti objavljeno je više od pedeset jezičnih savjetnika.

U drugoj polovici 20. stoljeća istaknuo se jezikoslovac Ljudevit Jonke, koji je objavio tri jezična savjetnika: *Književni jezik u teoriji i praksi*, Zagreb, 1964. i 1965., *Hrvatski književni jezik danas*, Zagreb 1971. i *Hrvatski književni jezik u 19. i 20. stoljeću*, Zagreb, 1971. godine. *Književni jezik u teoriji i praksi* nije uobičajeni savjetnik, nego djelo u kojem se piše o

standardnome jeziku i svim njegovim značajkama. Sastoji se od manjih članaka, prethodno objavljenih u novinama ili časopisima, u kojima se objašnjavaju jezične dvojbe sa svih jezičnih razina.[3]

Jezikoslovac o kojemu treba nešto više reći jest zasigurno Stjepko Težak. U nastavku rada vidjet će se brojni savjeti kojima je on autor. Ilija Protuđer[4] o Težaku bilježi: „*Stjepko Težak* jamačno je najutjecajniji i najosebujniji hrvatski savjetodavac koji četrdesetak godina opisuje hrvatski jezik upućujući čitatelje hrvatskoj jezičnoj izvornosti i pravilnosti. Objavio je četiri jezična savjetnika.“[5] Prvi je njegov savjetnik *Hrvatski naš svagda(š)nji* iz 1990. godine. Drugi savjetnik iz 1995. godine jest *Hrvatski naš osebujni*, treći je savjetnik *Hrvatski naš (ne)zaboravljeni* iz 1999. godine, a posljednji savjetnik iz 2004. godine naziva se *Hrvatski naš (ne)podobni*. „Težak se drži ustaljenih odrednica pri pisanju članaka držeći se uvijek državotvorne jezične crte, a to znači poštivanje jezičnih zakonitosti, prihvaćajući hrvatsku tradiciju temeljenu na mnogobrojnim primjerima iz književnih djela, (ne)prihvaćenost onoga o čemu piše u književnojezičnoj praksi kako bi na koncu dao savjet koji nije strogo obvezujući, jer zna da ni njegova riječ nije zadnja, iako bi profesor Težak rekao posljednja.“[6] Upravo zbog toga taj je jezikoslovac vrlo popularan među širokim krugom ljudi koji čitaju njegove savjete kako bi našli savjete o dvojnostima u jeziku koje im zadaju poteškoće.

Zbirka jezičnih savjetnika *Govorimo hrvatski* (Jezični savjeti) koju je uredio Mihovil Dulčić vrlo je osebujni jezični savjetnik; sadrži čak 331 savjet. Podijeljen je u deset odjeljaka i pisala ga je skupina autora, među kojima i Vladimir Anić, Eugenija Barić, Mihovil Dulčić, Milica

---

[3] O jezičnim savjetnicima piše profesor Ilija Protuđer, a podatci su preuzeti s mrežne stranice *Matice hrvatske*: http://www.matica.hr/kolo/296/Povijesni%20kronolo%C5%A1ki%20pregled%20hrvatskih%20jezi%C4%8Dnih%20savjetnika%20(od%20po%C4%8Detka)%201904.%20do%202004./, 21. 7. 2015.

[4] Ilija Protuđer doktorirao je na Sveučilištu u Zadru s temom rada „Hrvatski jezični savjetnici od početaka do danas (1904.-2004.)“. Od diplomiranja radi u nastavi, predaje hrvatski jezik, a isto toliko je i novinar. Ima više od 60 objavljenih naslova kojima se služe učenici osnovnih i srednjih škola.

[5] Podatci o Težakovom jezičnom savjetništvu preuzeti su s mrežne stranice *Matice hrvatske*: http://www.matica.hr/kolo/296/Povijesni%20kronolo%C5%A1ki%20pregled%20hrvatskih%20jezi%C4%8Dnih%20savjetnika%20(od%20po%C4%8Detka)%201904.%20do%202004./, 21. 7. 2015.

[6] Podatci o Težakovom jezičnom savjetništvu preuzeti su s mrežne stranice *Matice hrvatske*: http://www.matica.hr/kolo/296/Povijesni%20kronolo%C5%A1ki%20pregled%20hrvatskih%20jezi%C4%8Dnih%20savjetnika%20(od%20po%C4%8Detka)%201904.%20do%202004./, 21. 7. 2015.

Mihaljević, Ljiljana Šarić, Nives Opačić. Sve je savjete skupio profesor Mihovil Dulčić, inače začetnik emisije na Hrvatskome radiju *Govorimo hrvatski*. Iz navedenoga savjetnika izdvaja se odjeljak *Gramatička pitanja* jer se u njemu nalaze savjeti vezani uz padežna značenja. Taj jezični savjetnik ulazi u uži izbor dobrih hrvatskih jezičnih savjetnika na koje se može osloniti.[7]

Hrvatski jezični savjetnik iz 1999. godine također je vrlo važan u hrvatskom jezikoslovlju, a pisala ga je skupina autora. „Pri pisanju *Hrvatskoga jezičnog savjetnika* autori uglavnom nisu bili kruti u propisivanju. Najčešće su ostavljali više mogućnosti, osobito ondje gdje jezikoslovlje nije dalo zadnju riječ.“[8] U ovom se radu uzimaju savjeti iz novije verzije, *Jezični savjeti*, koju se uredili Lana Hudeček, Marija Mihaljević i Luka Vukojević, a izdana je 2010. godine.

Ne smije se izostaviti profesoricu Nives Opačić kada se govori o jezičnim savjetnicima, ali i o jezikoslovlju uopće. Profesorica Opačić svoje je savjete objavljivala u *Vjesniku* te u obrazovnim emisijama *Hrvatskoga radija* i *Hrvatske televizije*. „Njezin cjelokupni rad (znanstveni i pedagoški) uvrstio ju je među najdosljednije promicatelje hrvatskoga jezika i kulture u Hrvatskoj i u velikom dijelu slavističkoga svijeta. Po jasnoći kojom govori i piše o hrvatskom jeziku prepoznata je i u široj javnosti, čime na najbolji način popularizira hrvatski jezik i čuva hrvatski nacionalni identitet.“[9] Profesorica je napisala brojne savjetnike, a pisanju rada najviše doprinosi savjetima iz knjige *Hrvatski jezični putokazi*.

5. Padežna značenja

U hrvatskome standardnom jeziku sedam je padeža: nominativ, genitiv, dativ, akuzativ, vokativ, lokativ i instrumental. Svaki od njih ima značenje; nominativ i vokativ su po tom pitanju skromniji jer je temeljna funkcija nominativa subjekta u rečenici, a vokativu je funkcija obraćanje

[7] Podatci o savjetniku *Govorimo hrvatski* preuzeti su s mrežne stranice *Matice hrvatske*: http://www.matica.hr/kolo/296/Povijesni%20kronolo%C5%A1ki%20pregled%20hrvatskih%20jezi%C4%8Dnih%20savjetnika%20(od%20po%C4%8Detka)%201904.%20do%202004./, 10. 8. 2015.

[8] Podatci o *Hrvatskom jezičnom savjetniku* preuzeti su s mrežne stranice *Matice hrvatske*: http http://www.matica.hr/kolo/296/Povijesni%20kronolo%C5%A1ki%20pregled%20hrvatskih%20jezi%C4%8Dnih%20savjetnika%20(od%20po%C4%8Detka)%201904.%20do%202004./, 21. 7. 2015.

[9] Podatci o jezičnom savjetništvu Nives Opačić preuzeti su s mrežne stranice *Matice hrvatske*: http://www.matica.hr/knjige/autor/245/, 21. 7. 2015.

nekome ili dozivanje (Raguž, 1997: 119). Ali, zato ostali padeži imaju više značenja i ona će biti zastupljena na sljedećim stranicama.

Najviše značenja, prijedložnih i besprijedložnih ima genitiv. Raguž u *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* navodi sljedeća značenja besprijedložnoga genitiva: posvojni genitiv, subjektni genitiv, objektni genitiv, genitiv opće pripadnosti, vremenski genitiv, kvalitativni genitiv, ablativni genitiv, dijelni genitiv, slavenski genitiv, genitiv divljenja ili iznenađenja, genitiv zakletve. Kada je riječ o prijedložnom genitivu, prijedlozi koji se povezuju s njime su: *bez*, *blizu*, *diljem*, *do*, *kod*, *oko*, *osim*, *pored, preko*, *prije* i brojni drugi (Raguž, 1997: 119-156).

Dativu su temeljna značenja: namjene, usmjerenosti, koristi ili štete, kao dopuna pridjevima i prilozima te kao posvojni dativ, etički dativ, dativ zakletve, dativ s infinitivom i dativ cilja. S dativom se slaže nekoliko prijedloga. Najpoznatiji je prijedlog *k(a)*, a ostali su *nasuprot*, *nadomak*, *unatoč*, *usprkos* te prijedlog *prema*, koji jedni smatraju dativnim, a drugi lokativnim prijedlogom (Raguž, 1997: 119-156).

Akuzativ ima značenja izravnoga objekta, vremena i mjere kada je bez prijedloga, a prijedlozi koji se vežu uz njega su: *kroz(a), niz(a), uz(a), mimo, na, po, nad(a), među* i dr. (Raguž, 1997: 119-156).

Za razliku od navedenih padeža, lokativ uvijek dolazi s prijedlozima. Temeljno lokativno značenje je značenje mjesta, i to u mirovanju, za razliku od akuzativa koji uvijek znači pokret. Prijedlozi koji dolaze uz lokativ su: *na, o, po, pri, u* i prijedlog *prema*, koji neki smatraju dativnim, a drugi lokativnim (Raguž, 1997: 119-156).

Instrumental bez prijedloga ima značenja: sredstva, vremena, prostornog pomicanja ili širenja i dopune. Instrumental s prijedlozima znači: društvo, način, vrijeme, a prijedlozi koji dolaze uz instrumental su *među, nad, pod, pred, s/*sa, *za* (Raguž, 1997: 119-156).

5.1. Genitivna padežna značenja

5.1.1. Posvojni genitiv ili pridjev

Genitiv posesivni[10] i *Posvojni genitiv i pridjev*[11] te *Mnogoznačni genitiv*[12] naslovi su jezičnih savjeta. Prvi je naslov savjeta profesora Ljudevita Jonkea, 1964. godine objavljen u knjizi *Književni jezik u teoriji i praksi*. Iako je savjet nešto stariji, nema manju vrijednost jer, kao i ostali jezikoslovci, Jonke ističe važna obilježja genitiva i njegova odnosa s posvojnim pridjevom.

Težak i Babić u *Gramatici hrvatskoga jezika* navode temeljna značenja genitiva, a ovdje se izdvaja dio koji se odnosi samo na posvojni genitiv: „Genitiv koji označava pripadnost i podrijetlo zove se posvojni ili posesivni genitiv.“ (Težak, Babić, 2005: 293) Iako se spominje samo posvojni genitiv, ovdje nije samo riječ o njemu, nego se on dovodi u vezu s posvojnim pridjevom. U sva tri savjeta progovara se upravo o tome.

Profesor Jonke govori o posvojnom genitivu nazivajući ga *posesivni, prisvojni* ili *genitiv pripadanja* (Jonke, 1964: 118). Inspiraciju zadobiva člankom jednoga hrvatskog kritičara koji piše o nazivu *Društvo književnika Hrvatske* te zatim objašnjava odnos posvojnog pridjeva i genitiva:

> „Svakom je i prosječnom jezičnom stručnjaku poznato da prisvojni pridjevi *hrvatski, srpski, slovenski, makedonski, crnogorski* i sl. imaju dva osnovna značenja: 1. nacionalno i 2. teritorijalno. Pa i u Akademijinu rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika iz g. 1891. piše da *hrvatski* znači 'koji pripada Hrvatima, a i Hrvatskoj' (...) Ne znači da se pri ovoj dvoznačnosti iz težnje za većom jasnoćom ne može mjesto prisvojnog pridjeva odabrati prisvojni genitiv, koji će jasno označiti da je riječ samo o teritorijalnom značenju: *Društvo književnika Hrvatske, Nogometni savez Hrvatske*. Riječ je dakle o Društvu kojemu se granice djelovanja protežu po SR Hrvatskoj, a ne svuda gdje Hrvati žive.“ (Jonke, 1964: 118)

Može se uočiti kako Jonke ne umanjuje važnost genitiva, njime se ističe teritorijalno značenje, dok se posvojnim pridjevom izriče pripadnost.

---

[10] Riječ je o savjetu objavljenom u knjizi Lj. Jonkea *Književni jezik u teoriji i praksi*.

[11] Riječ je o savjetu objavljenom u knjizi S. Težaka *Hrvatski naš svagda(š)nji*.

[12] Riječ je o savjetu objavljenom u knjizi S. Težaka *Hrvatski naš osebujni*.

Na nešto drugačiji način o odnosu posvojnoga genitiva i pridjeva piše Stjepko Težak u savjetu *Posvojni genitiv i pridjev*. On daje prednost posvojnim pridjevu, osim kada posvojni pridjev nije jednoznačan, što oprimjeruje sintagmom *dječji film* (film o djeci, film koji su snimila djeca, film na razini dječje percepcije itd.). Težak ističe:

> „Pridjevu nerijetko dajemo prednost pred genitivom jer je prilagodljiviji rečeničnoj situaciji i sprečava višeznačnost koja karakterizira genitiv. Osobito u pisanom obliku nije jasno npr. je li 'govor seljaka' znači govor jednoga ili mnogo seljaka. U tu svrhu mogu nam poslužiti dva odnosna (posvojna) pridjeva: *seljakov i seljački, ribarov i ribarski, djetetov i dječji, majčin i majčinski*. 'Nije mi se svidio seljakov govor.' (Nije mi se svidio govor jednoga seljaka.) 'Nije mi se svidio seljački govor.' (Nije mi se svidio govor mnogih – ili svih – seljaka.).“ (Težak, 1991: 153)

Uočava se zašto Težak daje prednost pridjevu – jer sprječava višeznačnost. Ne treba isključiti ni jedan oblik iz jezika, ali ako na raspolaganju stoje dvije mogućnosti, treba razmisliti o njihovim značenjskim, glasovnim i gramatičkim obilježjima (Težak, 1991: 153).

Slijedi nekoliko primjera pronađenih na mrežnim stranicama različitih portala, novina i dr. publicističkih glasila.

(1) *Grabar Kitarović održala pobjednički govor* (http://www.vecernji.hr/predsjednicki-izbori2014/grabar-kitarovic-hrvatska-ce-biti-najrazvijenija-zemlja-europske-unije-i-svijeta-983622, 20. srpnja 2015.)

(2) *Ostojić: Srbija ne smije vrijeđati osjećaje ljudi u Hrvatskoj* (http://m.slobodnadalmacija.hr/Novosti/Najnovije/tabid/296/articleType/ArticleView/articleId/280645/Default.aspx, 20. srpnja 2015.)

(3) *Kuća ljudskih prava: Sve više ljudi u zoni apsolutnog siromaštva* (http://www.index.hr/vijesti/clanak/kuca-ljudskih-prava-sve-vise-ljudi-u-zoni-apsolutnog-siromastva/821270.aspx, 20. srpnja 2015.)

(4) *Nijedna zemlja, narod ni regija ne mogu ostvariti napredak ako se ne poštuju prava žena* (http://dnevnik.hr/vijesti/svijet/kolinda-grabar-kitarovic-nema-napretka-ako-se-ne-postuju-prava-zena---375643.html, 20. srpnja 2015.)

U navedenim se primjerima može vidjeti da je upotreba posvojnog genitiva jednako zastupljena kao i upotreba pridjeva.

Nekoliko redaka poslije Težak upozorava i na nepravilnost povezivanja posvojnoga genitiva s prijedlogom *od: žena od brata mj. bratova žena*... (Težak, 1991: 153). Upotreba takvoga oblika moguća je samo ako samo ako je riječ o predmetima, tada se jedino može

upotrijebiti prijedlog *od* s genitivom, primjerice *koštice od šljiva, noga od stola* (Težak, 1991: 153).

Jezična norma potvrđuje pravilo o povezivanju prijedloga *od* s imenicom u genitivu jedino kada imenica znači što neživo: *ključ od ormara, noga od stola* i dr (Težak, Babić, 2005: 293). Pogledat će se primjeri s mrežnih stranica publicističkih glasila kako bi se vidjelo griješi li se u ovom slučaju.

(5) *Spašavala sam i žene poznatog pedijatra i glumca* (http://arhiva.nacional.hr/clanak/10594/spasavala-sam-i-zene-poznatog-pedijatra-i-glumca, 20. srpnja 2015.)

(6) *Majka nestale djevojke: Laž je da moja kći želi biti u Londonu* (http://www.24sata.hr/crna-kronika-news/majka-nestale-djevojke-laz-je-da-moja-kci-zeli-biti-u-londonu-338365, 20. srpnja 2015.)

(7) *Dolazi prinova: Karamarkova supruga trudna je pet mjeseci* (http://www.24sata.hr/politika/stize-prinova-karamarkova-supruga-trudna-pet-mjeseci-424303, 20. srpnja 2015.)

Iako su navedena samo tri primjera, može se reći da se prijedlog *od* ne povezuje s posvojnim genitivom i u ovom se slučaju poštuje jezična norma.

I u svom drugom savjetniku[13] Težak piše o genitivu i njegovim značenjima. U savjetu *Mnogoznačni genitiv* govori o genitivu kao *najmnogoznačnijem* i *najčešćem padežu* (Težak, 1995: 204) te navodi kako je ovisan o imenici i znači *pripadanje* tj. „da onome što stoji u genitivu pripada ono o čemu ona zavisi: *biser Jadrana, zvijezda mora, kći planina"*. (Težak, 1995: 204) Uočava se sličnost s prethodnim savjetima. Ono što uvodi novo jest što genitivno značenje pripadanja prema nizu značenjskih tančina označuje:

a) rođenje, postanje: sin Augusta Šenoe, kći majke Marije

b) svojinu, posjed: kuća siromaha, crkva ozaljskih župljana

c) kakav drugi odnos: vrh brda, ponos Dalmacije

d) predmet radnje: snimanje filma, pisanje romana

e) djelo, proizvod ili čin djelatnika: izumitelj tiska, voditeljica emisije

[13] Težakov kronološki drugi savjetnik jest *Hrvatski naš osebujni*, iz 1995. godine.

f) svojstvo, kvalitetu: čovjek blage ćudi, djeca vedra duha

g) cjelinu od koje se uzima dio:

čaša vode, kriška kruha. (Težak, 1995: 204)

Kao i u prethodnim savjetima i ovdje Težak piše o posvojnom genitivu i prijedlogu *od* te ponavlja:

> „Najpodložniji je pogrješkama posvojni genitiv. Bez potrebe mu se predlaže prijedlog *od*: *roman od Kumičića, kći od poštarice, knjiga od brata, kuća od Šarićevih, dvorac od Zrinskih*. Prva tri primjera ne ćemo ispraviti jednostavnim izostavljanjem prijedloga, nego zamjenom prijedložnoga skupa odnosnim pridjevom: *Kumičićev roman, poštaričina kći, bratova knjiga*. Druga dva primjera u kojima imamo genitiv poimeničenih pridjeva u množini ostavit ćemo u tom padežu, ali bez prijedloga: *kuća Šarićevih, dvorac Zrinskih*." (Težak, 1995: 204)

Na samom kraju upozorava kako treba biti oprezan s genitivom, kad god ga se može zamijeniti pridjevom, to treba i učiniti. A i razmisliti o redu riječi kad je genitiv neizbježan i prijeti dvoznačnošću (Težak, 1995: 204).

I u *Gramatici hrvatskoga jezika* napisano je nekoliko pravila koja potvrđuju prethodno navedene savjete o upotrebi posvojnoga genitiva i pridjeva. Težak i Babić ističu kako posvojni genitiv ne treba upotrebljavati kada se umjesto njega može upotrijebiti posvojni pridjev. Umjesto: *knjiga od Zdenke, kuća oca, kći od tetke* valja reći: *Zdenkina knjiga, očeva kuća, tetkina kći* (Težak, Babić, 2005: 293). Gramatičari u definiciju uvrštavaju i prijedložni i besprijedložni genitiv te daju prednost pridjevu neovisno o kojem obliku genitiva se radi (Težak, Babić, 2005: 293), ali i navode kada se posvojni genitiv upotrebljava:

a) kad je uz takav genitiv atribut ili apozicija: *zaručnica moga brata, njiva našega susjeda, Djeca kapetana Granta, Podvig hrabrog obavještajca, Trg bana Jelačića, prva uloga poznate glumice*.

b) kad se od imenice ne tvori odgovarajući posvojni pridjev: *granice carstva, zapovjednik bojne, stanovnici mlake*. *Carske granice* nije isto što i *granice carstva, mlačni stanovnici* nisu *stanovnici mlake,* a od imenice *bojna* nema pridjeva na *-ski*" (Težak, Babić, 2005: 293).

Nadalje, Težak i Babić ističu kako treba razlikovati posvojni genitiv od genitiva koji znači građu. Takav gradivni genitiv dolazi uvijek s prijedlogom od: *zgrada od mramora, kuća od karata, igračka od polivinila, kula od pijeska* (Težak, Babić, 2005: 293). I primjeri potvrđuju poštivanje norme.

(8) *Dvorac napravljen od papira*
(http://pixelizam.com/dvorac-napravljen-od-papira, 20. srpnja 2015.)

(9) *CEMEX podiže obiteljske kuće od betona*
(http://www.slobodnadalmacija.hr/Dalmacija/Splitzupanija/tabid/76/articleType/ArticleView/articleId/200376/Default.aspx, 20. srpnja 2015.)

(10) *Namještaj od kovanog željeza*
(http://www.uredisvojdom.com/article/1774/namje%C5%A1taj_od_kovanog_%C5%BEeljeza, 20. srpnja 2015.)

U savjetniku *Govorimo hrvatski* ističe se kratki savjet o upotrebi prijedloga *iz* i *od*:

> „Prijedlogom *iz* ne iskazujemo građu, sastav, tvar od koje je što sastavljeno. Prema tome pogrješno je: kuća *iz* drva, stol *iz* mjedi –već treba takav značenjski odnos izricati prijedlogom *od* –*od* drva, *od* mjedi.“ (Govorimo hrvatski, 1997: 370)

I ovakvi primjeri uočavaju se u naslovima publicističkih glasila. Naravno, više je primjera pravilno napisanih, ali uočeno je nekoliko naslova s prijedlogom *iz* u značenju građe.

(11) *Vjetroturbina izrađena kompletno iz drva*
(http://zelenipartner.eu/art/prva-u-svijetu-vjetroturbina-izraena-kompletno-iz-drva, 15. kolovoza 2015.)

(12) *Američki dizajner iz drva i stakla stvorio uređaj za interaktivno slušanje glazbe*
(http://m.srednja.hr/Zabava/Muzika/Americki-dizajner-iz-drva-i-stakla-stvorio-uredaj-za-interaktivno-slusanje-glazbe, 15. kolovoza 2015.)

Istaknuti su svi savjeti vezani uz posvojni genitiv i pridjev, a isto tako i pravila koja nalaže jezična norma. Primjeri su pokazali kako se ne griješi u velikoj mjeri s posvojnim genitivom i pridjevom. Postoje mjesta na kojima bi se trebalo razmisliti može li se umjesto posvojnog genitiva upotrijebiti pridjev. I naslov ovoga rada je *Padežna značenja*, a ne *Značenja padeža*. Na taj se način izbjegla višeznačnost, jer se ne bi znalo radi li se o značenju jednoga ili više padeža.

5.1.2. Prijedlozi s više značenja

U ovom se poglavlju obrađuju višeznačni prijedlozi koji se povezuju s genitivom, a savjet[14] je to iz Težakovog kronološki trećeg savjetnika, *Hrvatki naš (ne)zaboravljeni* iz 1999. godine. Najprije u savjetu autor pozornost posvećuje prijedlogu *osim* te njegovim značenjima; objašnjava ima li taj prijedlog i ostala značenja ili mu je jedino značenje izuzimanja. Nadalje, spominje i prijedlog *pored* te njegove moguće zamjene. Naglašava i moguću promjenu značenja ukoliko se pojedini prijedlozi zamijene.

Potaknut različitim pitanjima vezanim uz prijedlog *osim*, Težak objašnjava njegovo temeljno značenje: „Kratko bih odgovorio da je osnovno značenje prijedloga *osim* zaista – izuzimanje, ali da može imati i druga značenja, a niječnica *ne* u sprezi s prilogom *osim* zaista poništava nijekanje“ (Težak, 1999: 270). Takvo značenje ima i u starijoj hrvatskoj književnosti, a kako bi se provjerilo da je uistinu riječ o izuzimanju, može se osvjedočiti preoblikom i to prilozima i veznicima izuzimanja – *izuzevši, isključivši, samo, jedino* (Težak, 1999: 271).

Značenje izuzimanja prikazuje se u dva primjera pronađena na mrežnim stranicama publicističkih glasila. Da je doista riječ o značenju izuzimanja, može se utvrditi preoblikom.

(13) *Kujundžić je nedemokrat, krivi su mu svi osim njega*
(http://www.tportal.hr/vijesti/predsjednicki-izbori-2014/364078/Kujundzic-je-nedemokrat-krivi-su-mu-svi-osim-njega.html, 15. kolovoza 2015.)

(14) *Tužna vijest za sve osim njega*
(http://www.index.hr/vijesti/clanak/tuzna-vijest-za-sve-osim-njega-justin-bieber-najavio-povratak-u-studio/774308.aspx, 22. srpnja 2015.)

To nije jedino značenje *osim* + G, nego mu se navodi i značenje dodavanja:

> „Međutim i danas je u uporabi *osim* u značenju dodavanja, to jest da se onome što *osim* sa svojim padežom znači još nešto dodaje. S. Babić, *Osim posebnih odnosa prema licu neki prilozi imaju zbog svoga značenja i posebnu sintaktičku upotrebu. (...) Osim* i tu znači izuzimanje, to jest najprije se iz svega isključuje nešto, a onda se tomu u nastavku rečenice još nešto dodaje. U takvoj se značenjskoj ulozi *osim* može zamijeniti prijedlozima *pored* i *uz*.“ (Težak, 1999: 271)

Značenje dodavanja vidljivo je u sljedećim primjerima.

[14] Riječ je o savjetu *Višeznačni prijedlozi* objavljenom u knjizi S. Težaka *Hrvatski naš (ne)zaboravljeni*.

(15) *Ove godine osim što se slavi 150 godina knjige, obilježava se i 60 godina sindroma Alise u zemlji čudesa*

(http://www.telegram.hr/zivot/ove-godine-osim-sto-se-slavi-150-godina-knjige-obiljezava-se-i-60-godina-sindroma-alise-u-zemlji-cudesa/, 22. srpnja 2015.)

(16) *Osim što je jako ljekovita, ova samonikla biljka odlična je i za mršavljenje* (http://www.vecernji.hr/moje-zdravlje/osim-sto-je-jako-ljekovita-samonikla-sparoga-odlicna-je-i-za-mrsavljenje-994451, 22. srpnja 2015.)

Težak u savjetu pojašnjava i značenje dopuštanja u genitivu, a veže ga uz prijedlog *pored*: „*Pored svih nevolja još se gizdala i uzdisala za gospodskim kolačem.*" Kako bi se znalo da se radi o dopuštanju, prijedlog *pored* zamijeni se prijedlozima *usprkos* ili *unatoč* (Težak, 1999: 273). Značenje dopuštanja vidljivo je u sljedećim primjerima.

(17) *I pored svih problema futsal se sve više igra*

(http://www.sportnews-hr.info/ostale-vijesti/588-i-pored-svih-problema-futsal-sve-vie-se-igra-svijetli-primjer-je-u-zadarskoj-zupnija.html, 22. srpnja 2015.)

(18) *Kako usmjeriti pažnju na učenje pored svih problema* (http://www.teen385.com/mobile/pitanja-odgovori/skola/kako-usmjeriti-paznju-na-ucenje-pored-svih-problema-16, 22. srpnja 2015.)

Pojedinim prijedlozima i imenicom u genitivu može se izraziti i blizina čega. U savjetu se napominje kako su svi prijedlozi za izricanje blizine (*pored, uz, kraj, pokraj, do, kod*) bliskoznačni, ali ne i istoznačni i da se njima izriče blizina čega ili neposredno susjedstvo (Težak, 1999: 273). Ono po čemu se međusobno razlikuju jesu: postanak i značenjske inačice. Težak ih detaljnije pojašnjava: „*Kraj* je poimeničeni prijedlog, znači isto što i *pokraj*. *(...)* U svim tim primjerima moguć je i prijedlog *uz/uza*, samo što se slaže s akuzativom: *uz cestu, uza se, uz najbolju volju, uz dovratnik, uz put, uz njega*" (Težak, 1999: 273). Pojašnjava sve prijedloge koje uz G označuju blizinu čega. „*Kraj, pokraj, pored, kod* prijedlozi su koji su katkad zamjenjivi. Ali češće nisu, jer njihovom zamjenom dolazi do promjene značenja: *Stanujem kod bake. Stanujem kraj (pokraj) bake. Spavam uz baku. Spavam kod bake.* Stanovati *kod bake* znači biti s njom u istom stanu ili kući. Stanovati *kraj, pokraj, pored bake* znači stanovati u kući blizu bake, u neposrednom susjedstvu. Spavati *uz baku* znači spavati u istoj postelji, na istom ležaju s bakom. Spavati *kraj, pored bake* može i to značiti, ali i spavati na ležaju na kojem nije baka, nego je samo blizu bakina ležaja." (Težak, 1999: 274)

Uočava se vrlo detaljna podjela značenja, iako svi prijedlozi primarno znače neposrednu blizinu čega.

(19) *Započinju Lokrumske večeri –glazba kraj mora!*

(http://www.makarska-post.com/index.php/zapocinju-lokrumske-veceri-glazba-kraj-mora/, 11. kolovoza 2015.)

(20) *Ovo je Casa brutala, kuća u stijeni pored mora*
(http://www.express.hr/drustvo/arhitektonsko-cudo-jamesbondovska-kuca-u-stijeni-1665#, 11. kolovoza 2015.)

(21) *Pula: Slupani Yugo ostavili nasred šetališta kod mora*
(http://www.24sata.hr/reporteri/pula-slupani-yugo-ostavili-nasred-setalista-kod-mora-46354, 11. kolovoza 2015.)

(22) *Za manje stresa: Mnogo je zdravije živjeti pokraj mora*
(http://www.vecernji.hr/moje-zdravlje/za-manje-stresa-mnogo-je-zdravije-zivjeti-pokraj-mora-437076, 11. kolovoza 2015.)

(23) *Ljetovanje uz more, sunce, cvrčke i dašak vrhunske –umjetnosti*
(http://www.vecernji.hr/tele2-turisticka-patrola/ljetovanje-uz-more-sunce-cvrcke-i-dasak-vrhunske-umjetnosti-1017189, 11. kolovoza 2015.)

Ovo su neki od naslova na mrežnim stranicama u kojima su upotrijebljeni ovi prijedlozi uz istu imenicu. Svi oni znače neposrednu blizinu čega, ali o njihovim se značenjskim tančinama može raspravljati. Važno je da su prijedlozi pravilno upotrijebljeni i uz dobar padež, a o tome što koji od ovih prijedloga znači novinari se ne zamaraju. Kako jezična norma ne piše o pravilima za upotrebu svih navedenih genitivnih prijedloga, ne može se ni reći da istaknuti naslovi predstavljaju poštivanje norme ili otklon od nje.

U nastavku savjeta Težak pojašnjava prijedloge koji se vežu uz druge padeže pa će oni biti zastupljeni u drugim dijelovima rada. Posljednji prijedlog koji autor objašnjava, a već je spomenut u nizu prijedloga koji znače blizinu čega, jest prijedlog *do*. I on je bliskoznačan prethodnim prijedlozima: „Prijedlog *do* također ima neka od spominjanih značenja. Prvo znači: mjesto u čijoj se neposrednoj blizini završava neko kretanje i neposrednu blizinu čega:

Balog: *Kroza zid do nas je dopiralo prigušeno kašljanje*. (...)

Uz to *do* može značiti:

vrijeme: F. Mažuranić, *Od zore do mraka*.

izuzimanje: Anić, *Nitko do ja*, tj. Nitko osim mene.

uzrok: Pavličić, *Odmah je znao da to nije do svjetiljke, ni do vlage u zraku, ni do njegovih očiju, ni do ikojeg vanjskog faktora*... tj. zbog svjetiljke, zbog vlage itd.

posljedicu: *Dio u kutiji bacao se do ludila*, tj. tako se činilo ludim." (Težak, 1999: 276)

(24) *Pogledajte bespravnu građevinu u Cavtatu koja je niknula tik do mora* (http://dubrovackidnevnik.rtl.hr/vijesti/zupanija/pogledajte-bespravnu-gradevinu-u-cavtatu-koja-je-niknula-tik-do-mora, 11. kolovoza 2015.)

(25) *TOP deset torbica koje ćete nositi od jutra do večeri* (http://www.vecernji.hr/moda-i-ljepota/top-10-torbica-koje-cete-nositi-od-jutra-do-veceri-978354/multimedia/p1, 11. kolovoza 2015.)

(26) *Tukli su nas do iznemoglosti zbog vjere u Majku Božju* (http://www.24sata.hr/news/tukli-su-nas-do-iznemoglosti-zbog-vjere-u-majku-bozju-425046, 11. kolovoza 2015.)

(27) *Njegova strana priče: Nije do mene, do tebe je!* (http://www.index.hr/rouge/clanak/njegova-strana-price-nije-do-mene-do-tebe-je/789098.aspx, 11. kolovoza 2015.)

Ova četiri primjera naslova s mrežnih stranica potvrđuju napisano o prijedlogu *do* i njegovim značenjima. Taj prijedlog koji stoji uz genitiv znači neposrednu blizinu čega, u ovom slučaju blizinu mora, vrijeme, posljedicu i uzrok.

U ovom dijelu rada izložit će se i kratak savjet o uporabi genitivnih prijedloga *zbog* i *radi*, iako oni nisu višeznačni. U savjetniku *Govorimo hrvatski* ističe se: „Hrvatski jezik razlikuje značenja prijedloga *zbog* i *radi*, te ih valja i u porabi razlikovati. *Zbog* je prijedlog uzroka, *radi* namjere. (...) Ne treba namjerni prijedlog *radi* zamjenjivati kalkom s ciljem. Rečenica: *Policija djeluje s ciljem uvođenja reda* treba glasiti – *Policija djeluje radi* (s namjerom) *uvođenja reda* (...)." (Govorimo hrvatski, 1997: 367)

Jezična norma stroga je kad se radi o značenju uzroka i namjere. Težak i Babić pišu: „Treba razlikovati prijedloge *zbog* i *radi*. *Zbog* je uzročni, *radi* namjerni prijedlog.

Ne idem u školu zbog bolesti (jer sam bolestan).

Idem u školu radi učenja (da učim)." (Težak, Babić, 2005: 163)

Kako je sve pojašnjeno, ne preostaje vidjeti kako se ovi prijedlozi upotrebljavaju na mrežnim stranicama.

(28) *Dopis SPUH-a upućen radi neisplata plaća*
(http://www.spuh.hr/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=253:dopis-spuh-a-upuen-radi-neisiplata-plaa&catid=1:latest-news&Itemid=50, 14. kolovoza 2015.)

(29) *Bolivijski radnici u štrajku zbog malih plaća*
(http://dnevnik.hr/vijesti/svijet/bolivijski-radnici-u-strajku-zbog-malih-placa.html, 14. kolovoza 2015.)

(30) *Privatna tužba radi duga fizičke osobe*
(http://www.legalis.hr/forum/showthread.php/80623-Privatna-tuzba-radi-duga-fizicke-osobe-(i-zastara), 14. kolovoza 2015.)

(31) *Rusija tone zbog cijene nafte* (...)
(http://www.vecernji.hr/svijet/rusija-tone-zbog-cijene-nafte-kinu-uzdrmala-jaka-valuta-1019043, 14. kolovoza 2015.)

(32) *Sloković: Ovo je politički postupak s ciljem eliminacije braće Mamić*
(http://www.vecernji.hr/nogomet/jadranka-slokovic-nadamo-se-da-uskok-nece-ustrajati-na-istraznom-zatvoru-1013373/multimedia/p1, 14. kolovoza 2015.)

(33) *Glasnogovornik ruskog predsjednika: 'Rusija neće slati svoje vojnike u Siriju s ciljem borbe protiv ISIL-a'*
(http://www.advance.hr/vijesti/glasnogovornik-ruskog-predsjednika-rusija-nece-slati-svoje-vojnike-u-siriju-s-ciljem-borbe-protiv-isil-a/, 14. kolovoza 2015.)

U izdvojenim primjerima prikazana je dobra upotreba prijedloga *zbog* te pogrješna upotreba prijedloga *radi*. Taj prijedlog sa značenjem namjere u primjerima (28) i (30) loše je napisan jer stoji umjesto prijedloga *zbog* sa značenjem uzroka. Također u primjerima (32) i (33) prikazan je kalk *s ciljem*, a na tim je mjestima trebao biti namjerni prijedlog *radi*. Primjeri, stoga pokazuju kako ima naslova s dobrom upotrebom prijedloga *zbog* i *radi*, ali se nerijetko nađe naslov u kojemu se značenja ovih prijedloga zamjenjuju te se za značenje uzroka upotrijebi prijedlog *radi*. Isto tako, sve se više u medijima pojavljuje nepotrebni kalk *s ciljem* umjesto prijedloga *radi*. Primjeri pokazuju otklon od norme u velikoj mjeri.

5.1.3. Prijedlog *bez* i prijedložni izrazi *bez da, bez ako*

Prijedlog *bez* o kojemu se piše u zbirci savjeta *Govorimo hrvatski* također se veže uz genitiv i ima više značenja, a time je i više poteškoća pri njegovoj uporabi. U savjetu *O konstrukcijama s prijedlogom bez* stoji kako je primarno značenje prijedloga *bez* izuzimanje,

negiranje društva ili sredstva, npr.: *Otišao je sam, bez ijednog prijatelja*; *Ozdravio je bez lijekova*. Ovaj prijedlog stoji u oprjeci s prijedlogom *s/sa*. (Govorimo hrvatski, 1997: 354)

Raguž također napominje da je temeljno značenje prijedloga *bez* značenje odsutnosti (Govorimo hrvatski, 1997: 122).

Osim navedenog značenja, ima i značenje načina: *Napustila ga je bez ijedne riječi*, a može dolaziti i uz pojedine izričaje: *Pobijedio je bez imalo muke*. Kako izražava odsutnost onoga što inače postoji, ako je iza njega zamjenica, mora biti potvrdna, npr.: *Vratili su se bez ičega*, a ne *Vratili su se bez ničega* (Govorimo hrvatski, 1997: 354). Autori savjeta ne pišu o dvojnostima ili poteškoćama pri upotrebi ovih oblika, ali navode kako u značenju odsutnosti zamjenica koja slijedi iza prijedloga *bez* treba biti potvrdna. Provjerit će se nekoliko naslova s mrežnih stranica kako bi se uočila upotreba ovoga prijedloga te jesu li zamjenice ispravno napisane.

(34) *Krenuli su bez ičega (...)* (http://www.jutarnji.hr/krenuli-bez-icega-ovo-je-15-milijardera-koji-su-do-bogatstva-stigli-od-nule/1151625/, 14. kolovoza 2015.)

(35) *Djeca mlađa od 14 godina mogu preko granice bez suglasnosti roditelja (...)* (http://www.telegram.hr/politika-kriminal/djeca-mlada-od-14-godina-mogu-preko-granice-bez-suglasnosti-roditelja-sto-prilicno-pojednostavljuje-putovanja/, 11. kolovoza 2015.)

(36) *Mato Jajalo otišao bez ikakvog objašnjenja* (http://www.sportcom.hr/regionalni-sport/rijeka/potez-karijere-mato-jajalo-napustio-pripreme-rijeke-bez-ikakvog-objasnjenja.html, 11. kolovoza 2015.)

(37) *Kako sam u jednom danu bez imalo muke zaradio 1000 eura* (http://www.jutarnji.hr/kako-sam-u-jednom-danu-bez-imalo-muke-zaradio-1000-eura/1382786/, 11. kolovoza 2015.)

U navedenim primjerima s mrežnih stranica publicističkih glasila uočava se uporaba prijedloga *bez* u značenju izuzimanja, načina te uz izričaje. Zamjenice koje su iza prijedloga *bez* ispravno su napisane.

Autori teksta u nastavku savjetuju kako upotrijebiti prijedlog *bez* u dvjema situacijama. Prva je kada se njemačka fraza *ohne zu* prevodi doslovno i zvuči *bez da* te tada znači odsutnost onog što se rečenicom kazuje (*Govorimo hrvatski*, 1997: 354). Taj se oblik ne bi trebao upotrebljavati, ali naslovi na mrežnim stranicama pokazuju suprotno, sveza riječi *bez da* itekako se može uočiti.

(38) *Bez da je išta rekla: Beyonce čašom vina porekla trudnoću* (http://www.24sata.hr/strane-zvijezde/bez-da-je-ista-rekla-beyonce-je-casom-je-porekla-trudnocu-317506, 11. kolovoza 2015.)

(39) *Pasivna prevara: Kako muškarci varaju, bez da stvarno varaju* (http://www.index.hr/rouge/clanak/pasivna-prevara-kako-muskarci-varaju-bez-da-stvarno-varaju/834854.aspx, 11. kolovoza 2015.)

(40) *Jednostavan grafikon kako raditi savršene fotke bez da se kužiš u fotografiju* (http://net.hr/tehnoklik/vijesti-tehnoklik/jednostavan-grafikon-kako-raditi-savrsene-fotke-bez-da-se-kuzis-u-fotografiju/, 11. kolovoza 2015.)

U sva tri primjera uočava se sveza *bez da*, a savjetodavci ju smatraju pogrešnom. Sljedeća dva primjera pokazuju kako treba pisati.

(41) *Kako Manolić može mahati tajnim dokumentima, a da ga ne uhapse?* (http://www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/385042/Kako-Manolic-moze-mahati-tajnim-dokumentima-a-da-ga-ne-uhapse.html, 11. kolovoza 2015.)

(42) *Wall Street porastao, premda poslovni rezultati nisu impresivni* (http://www.poslovni.hr/burze/wall-street-porastao-premda-poslovni-rezultati-nisu-impresivni-294668, 11. kolovoza 2015.)

U navedenim je primjerima upotrijebljena pravilna sveza riječi. Dakle, svezu *bez da* treba zamijeniti svezom *a da* ili *premda*.

Autori upozoravaju i na drugu, pogrješnu uporabu prijedloga *bez* ispred veznika *ako* u značenju izuzimanja, i to je primjer pogrešne uporabe te ju treba izbjegavati. Na tom mjestu treba upotrijebiti prijedlog *osim* s veznikom *ako*. To se može vidjeti u primjeru napisanom u savjetu: *Neću doći na posao bez ako se mora*, treba reći *osim ako se mora* (Govorimo hrvatski, 1997: 354). U naslovima na mrežnim stranicama nije vidljiva sveza *bez ako*, nego se u većini slučajeva pravilno piše i to potvrđuje sljedeći primjer.

(43) *I na inmirovine mora se plaćati porez, osim ako su iz Njemačke* (http://www.vecernji.hr/hrvatska/i-na-inomirovine-mora-se-placati-porez-osim-ako-su-iz-njemacke-491111, 11. kolovoza 2015.)

5.1.4. Prijedlog *glede*

Iako ovaj prijedlog nije čest niti ga Raguž navodi u popisu prijedloga, prijedlog *glede* veže se uz genitiv i ima značenje: *što se tiče, u pogledu, s obzirom na, u odnosu prema, u vezi s, u povodu* (Govorimo hrvatski, 1997: 392). U savjetu *Prijedlog glede* objavljenom u zbirci savjeta *Govorimo hrvatski* urednika M. Dulčića navodi se kako mnoge danas ta riječ zbunjuje jer ne

znaju kako ju upotrebljavati i treba li ju uopće upotrebljavati. Također piše o pogrješnoj upotrebi toga prijedloga. Kako bi se pojasnilo o čemu je riječ, prikazuje se primjer iz savjeta:

> *Najčešće nam se pčelari obraćaju samo glede preporuke u liječenju ili glede neuspjeha terapije. Tako je u naš dijagnostički laboratorij glede pretrage na bolest stiglo 3. 500 uzoraka pčela. Glede sumnje na otrovanje primili smo 10 uzoraka pčela. Glede nedostatka odgovarajuće opreme, ne možemo dijagnosticirati bolesti pčela uzrokovanih virusima*. (Govorimo hrvatski, 1997: 392)

U ovom se primjeru uočava pretjerana uporaba prijedloga *glede* pa se gubi smisao teksta. „On nije upotrebljen samo u značenju *što se tiče, s obzirom na, u odnosu prema, u vezi s*, nego posve pogrješno umjesto uzročnoga veznika *zbog* i namjernoga *radi*“ (Govorimo hrvatski, 1997: 392).

Valja vidjeti ima li i u medijima primjera pogrješne upotrebe ovoga prijedloga.

(44) *Kineski predsjednik optimističan glede razgovora o S. Koreji* (http://www.index.hr/vijesti/clanak/kineski-predsjednik-optimistican-glede-razgovora-o-s-koreji/173530.aspx, 11. kolovoza 2015.)

(45) *Grčka ne želi popustiti glede štednje, EU razmišlja o kriznom planu* (http://www.poslovni.hr/svijet-i-regija/grcka-ne-zeli-popustiti-glede-stednje-eu-razmislja-o-kriznom-planu-297497, 11. kolovoza 2015.)

U navedenim primjerima prijedlog *glede* ima značenje *što se tiče čega* ili *u vezi s čim* pa je vidljivo poštivanje norme. Nije bilo primjera u kojima se upotrebljava umjesto veznika *zbog* i *radi*, vjerojatno su pojedinci skeptični i zbunjuje ih taj prijedlog pa se ne žele ni upuštati u njegovu upotrebu.

5.1.5. Vezivanje prijedloga

Može se uočiti kako je jezikoslovac Stjepko Težak vrlo važan kada je riječ o jezičnim savjetima, ali isto tako čitateljima donosi obavijesti o značenjima padeža. Pred nama je još jedan savjet iz njegovoga prvog savjetnika, *Hrvatski naš svagda(š)nji*, iz 1991. godine. U njemu se nalaze pojašnjenja potrebna i danas, a primjeri koje smatra pogrješnima, također su aktualni.

Kako bi znali o čemu se radi, autor nas upućuje primjerima: *Uredili su* sve *u i oko škole*. *Nije bio ni za ni protiv toga izbora*. Za te dvije rečenice kazuje kako nisu u duhu hrvatskoga jezika i da vrijedi Maretićev savjet: „Najgore je složiti tako dva prijedloga kojih su padeži različna oblika, npr. *u* i *izvan* oltara; to treba reći: *u oltaru i izvan oltara* (ili *izvan njega*)“.

(Težak, 1991: 164) Nadalje objašnjava da se pojedinci koji upotrebljavaju takve izraze opravdavaju da time izbjegavaju ponavljanja i izraz im je ekonomičniji. On smatra da se ponavljanje može izbjeći i bez povrjede gramatičkih pravila (Težak, 1991: 164). Ponavljanju prijedloga pokatkad treba i dati prednost iz stilskih razloga, jer se njime, naime, pojačava isticanje. Stoga ponavljanje može imati stilsku vrijednost, a i omogućuje veću jasnoću (Težak, 1991: 165).

> „Složeni prijedlozi suprotnog značenja, kao što su *ispod – iznad, ispred – iza, prije – poslije*, mogu se povezati veznikom *i* ako se upotrijebe uz istu imenicu, npr. *Bio sam u tom gradu prije i poslije rata. Lastavice lijeću iznad i ispred mosta. Trava je posijana ispred i iza kuće*. To se može izreći i tako da iza svakog prijedloga dođe imenica ili, češće, da se mjesto imenice iza drugoga prijedloga uzme isti padež lične zamjenice, npr. *Bio sam u tom gradu prije rata i poslije rata. Bio sam u tom gradu prije rata i poslije njega. Lastavice lijeću iznad mosta i ispod njega. Trava je posijana ispred kuće i iza nje.*
>
> Tako se isto vežu i ostali skupovi od različitih prijedloga i iste imenice, pogotovo onda kad prijedlozi dolaze uz isti padež, npr. *Pred kućom i za kućom (ili za njom) bilo je mnogo svijeta. Oluja je načinila velike štete u gradu i van grada (ili van njega). Vani je lijepo pa možeš izaći sa šeširom ili bez šešira (ili bez njega)*“ (Barić, 1997: 280).

U detaljnom pojašnjenju iz *Hrvatske gramatike* Eugenije Barić vidljivo je da norma dopušta vezivanje dvaju suprotnih prijedloga s veznikom *i* između njih ako zahtijevaju isti padež. Ali, norma zahtijeva da se različiti prijedlozi, koji dolaze uz isti ili uz različite padeže, vežu tako da se imenica piše iza obaju prijedloga ili imenica iza jednoga, a zamjenica iza drugoga prijedloga. Jezična norma, dakle, ne dopušta vezivanje dvaju prijedloga koji zahtijevaju različite padeže.

(46) *Razlozi za i protiv korištenja slobodnog softvera otvorenog izvornog koda (...)* (https://ec.europa.eu/epale/hr/resource-centre/content/razlozi-za-i-protiv-koristenja-slobodnog-softvera-otvorenog-izvornog-koda-u, 11. kolovoza 2015.)

(47) *Nasilje u i izvan braka u Istri prije 400 godina* (http://www.glasistre.hr/vijesti/pula_istra/nasilje-u-i-izvan-braka-u-istri-prije-400-godina-377291, 11. kolovoza 2015.)

(48) *Engleza ko u priči –ali samo u i oko Arene* (http://www.glasistre.hr/multimedija/foto/engleza-ko-u-prici---ali-samo-u-i-oko-arene-421420, 11. kolovoza 2015.)

U primjerima koji su odabrani, vidljivo je da se griješi u vezivanju prijedloga koji ne idu uz isti padež. Ima naslova u kojima se poštuje norma, ali mnogo je primjera koji pokazuju suprotno.

I u savjetniku *Govorimo hrvatski* nalazi se nekoliko redaka o povezivanju prijedloga. Autori tvrde kako se pogrješke najčešće događaju u upotrebi prijedloga *bez* u izrazima složenim s prijedlogom *sa*: *sa* i *bez, sa* ili *bez*. Navodi se kako svaki od tih prijedloga otvara mjesto u drugom padežu (*sa* stoji uz instrumental, a *bez* uz genitiv). Pogrješno je reći*: Neki su došli s prijateljima, a neki bez*. Ispravno je: *Neki su doši s prijateljima, a neki bez njih* ili *bez prijatelja* (*Govorimo hrvatski*, 1997: 354).

(49) *Zvijezde sa i bez šminke*

(http://www.jutarnji.hr/foto--zvijezde-sa-i-bez-make-upa-neke-su-bez-hrpe-sminke-na-licu-gotovo-neprepoznatljive/1113943/www.jutarnji.hr/1113937, 11. kolovoza 2015.)

(50) *Gisele Bunchen obožavatelje oduševljava sa i bez šminke*
(http://www.gloria.hr/modastil/ljepota/gisele-bundchen-obozavatelje-odusevljava-sa-i-bez-sminke/, 11. kolovoza 2015.)

(51) *MORTDECAI Što je Depp sa i bez brkova?*
(http://www.slobodnadalmacija.hr/Kultura/tabid/81/articleType/ArticleView/articleId/274844/Default.aspx, 11. kolovoza 2015.)

(52) *U nove dionice sa i bez Žita?*
(http://www.poslovni.hr/komentari/u-nove-dionice-sa-i-bez-zita-292288, 11. kolovoza 2015.)

Izdvojena su četiri primjera u kojima se vidi nepoštivanje jezične norme u slaganju prijedloga *sa* i *bez*.

Postoji i nekoliko pravila kada se prijedlozi mogu povezivati:

1. Mogu se povezivati dva složena prijedloga sa suprotnim značenjima kada oba zahtijevaju isti padežni oblik: Nisam ga vidio *ni prije ni poslije nastave*.

2. Dva prijedloga uzastopno mogu se naći ako se prijedlog *do, za* ili *mjesto* odnosi na prijedložni skup i dodaje se njegovu značenju: Razgovarali smo *do u kasnu noć*. (Težak, 1991: 165)

Ispravno slaganje dvaju prijedloga može se vidjeti u sljedećem primjeru. Oba prijedloga, *prije* i *poslije* vežu se uz genitiv i zato mogu stajati jedan uz drugi.

(53) *Šišljagić: Nećemo ulaziti u koalicije ni prije ni poslije izbora*
(http://www.vecernji.hr/parlamentarni-izbori-2011/sisljagic-necemo-ulaziti-u-koalicije-ni-prije-ni-poslije-izbora-323890, 11. kolovoza 2015.)

5.2. Dativna padežna značenja

5.2.1. Prijedlozi *usprkos* ili *unatoč*

Kratki savjet *Usprkos ili unatoč* nalazi se u knjizi koju je priredio Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, knjizi *Jezični savjeti*. Isto tako, i na mrežnoj stranici Instituta nalaze se se dva savjeta u kojima se objašnjava ispravna ili pogrješna upotreba ovih prijedloga.

Kako su ovo prijedlozi koje norma pripisuje dativu, na mrežnoj stranici savjet upozorava na ispravno slaganje prijedloga *usprkos* i *unatoč* s dativom: „*Unatoč* je dativni prijedlog koji označuje da se što zbiva iako su okolnosti nepovoljne ili da se što ne zbiva iako su okolnosti povoljne. Nije pravilno upotrebljavati ga s genitivom. Pogrešno je: **unatoč nevremena*, **unatoč poledice*, a pravilno: *unatoč nevremenu*, *unatoč poledici*“[15] te „*Usprkos* je dativni prijedlog koji označuje da tko što čini iako su okolnosti nepovoljne ili da tko što ne čini iako su okolnosti povoljne. Nije pravilno upotrebljavati ga s genitivom. Pogrešno je: **usprkos roditelja*, **usprkos glasina*, a pravilno: *usprkos roditeljima*, *usprkos glasinama*.“[16]

I u *Gramatici hrvatskoga jezika* stoji da dativ dolazi s prijedlozima: *k(a)*, *nasuprot*, *unatoč*, *usprkos* (Težak, Babić, 2005: 294).

Pregledavajući mrežne stranice i naslove publicističkih glasila, nije bilo primjera u kojima se prijedlozi *unatoč* i *usprkos* vežu uz ostale padeže, nego isključivo uz dativ, dakle, poštuje se jezična norma.

(54) *U školu usprkos „neomarksizmu*“
(http://www.dw.com/hr/u-%C5%A1kolu-usprkos-neomarksizmu/a-16430266, 3. kolovoza 2015.)

(55) *Gradnja OŠ "Pazdigrad" usprkos vrućini ide po planu*
(http://www.slobodnadalmacija.hr/Split/tabid/72/articleType/ArticleView/articleId/293454/Default.aspx, 3. kolovoz 2015.)

[15] Savjet je preuzet s mrežne stranice Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje: http://savjetnik.ihjj.hr/savjet.php?id=87, 3. 8. 2015.

[16] Savjet je preuzet s mrežne stranice Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje: http://savjetnik.ihjj.hr/savjet.php?id=88, 3. 8. 2015.

(56) A*rbitražni sud nastavlja s radom unatoč hrvatskom povlačenju*
(http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/arbitraza-ek-arbitrazni-sud-nastavlja-s-radom-unatoc-hrvatskom-povlacenju---394777.html, 3. kolovoza 2015.)

U knjizi se postavlja pitanje jesu li to istoznačni prijedlozi te mogu li međusobno mijenjati bez promjene u značenju. Autori upozoravaju:

> „Prijedlozi *usprkos* i *unatoč* imaju slično značenje, pa se zato često i zamjenjuju. Među njima postoji ipak mala značenjska razlika koja dovodi do razlike u njihovoj uporabi. Prijedlog *usprkos* dolazi kada je riječ o svjesnoj radnji, tj. o nečemu na što se svjesno može utjecati. Stoga ćemo reći *Usprkos zabranama učinio je po svome*, ali *Koncert je održan unatoč kiši.* Prijedlog *usprkos* također izriče viši stupanj protivljenja nego prijedlog *unatoč*. *Usprkos nazočnosti policije došlo je do nereda*, ali *Unatoč ružnomu vremenu mnogo je slušatelja došlo na koncert*. Također, prijedlog *usprkos* najčešće dolazi uz osobe, a *unatoč* dolazi uz neživo, uz nešto što se odvija bez sudjelovanja ljudi i bez njihove volje (Hudeček, Mihaljević, Vukojević, 2010: 141).

Iako se na prvi pogled činilo kako nema naslova u kojima se pogrešno upotrebljavaju ovi prijedlozi, savjet o značenjskim tančinama ukazuje na pogrješnu uporabu prijedloga *usprkos* i *unatoč*.

(57) *Usprkos lošem vremenu tradicija nije prekinuta*
(http://www.dubrovniknet.hr/novost.php?id=36291, 3. kolovoza 2015.)

Usprkos lošem vremenu odlični turistički rezultati na Kvarneru
(http://www.rijekadanas.com/usprkos-losem-vremenu-odlicni-turisticki-rezultati-na-kvarneru/, 3. kolovoza 2015.)

(58) *Unatoč zabranama inspekcije, na sve strane i dalje se gradi*
(http://slobodnadalmacija.hr/Dubrovnik/tabid/75/articleType/ArticleView/articleId/250264/Default.aspx, 3. kolovoza 2015.)

(59) *Unatoč protivljenju Skupštine, krenule su Bandićeve fontane*
(http://www.24sata.hr/galerija/news/unatoc-protivljenju-skupstine-krenule-su-bandiceve-fontane-270182/574369, 3. kolovoza 2015.)

U praksi se prijedlozi *usprkos* i *unatoč* upotrebljavaju u dativnim izrazima, ali ne poštuju se značenja tih prijedloga o kojima pišu savjetodavci. Gramatike ne pišu o detaljnim značenjima ovih prijedloga pa je upitno može li se govoriti o poštivanju ili otklonu od norme.

U savjetniku *Govorimo hrvatski* navodi se da se ovi padeži, ali i ostali dativni prijedlozi (*suprot*, *nasuprot*, *unatoč*, *usprkos*) nepravilno predlažu pred genitiv i tako nastaju primjeri: *unatoč lošeg vremena*, *usprkos velikih pritisaka*, *nasuprot Banskih dvora* (Govorimo hrvatski, 1997: 366). Takvi primjeri nisu ispravni jer se navedeni prijedlozi trebaju predlagati uz dativ. I jezična norma tako propisuje. Netočnih primjera nije bilo s prijedlozima *unatoč* i *usprkos*, ali se zato prijedlog *nasuprot* često pogrješno predlaže uz genitiv. To je vidljivo u primjerima koji slijede.

(60) *Varga: Unatoč gubicima zdravstveni sustav je stabilan* (http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/varga-unatoc-gubicima-zdravstveni-sustav-je-stabilan---351730.html, 14. kolovoza 2015.)

(61) *Papa nasuprot gole opatice* (http://www.vijesti.rtl.hr/novosti/1544034/papa-nasuprot-gole-opatice/, 14. kolovoza 2015.)

(62) *Nasuprot zgrade makedonske vlade podignuto pedesetak prosvjedničkih šatora* (http://www.index.hr/vijesti/clanak/nasuprot-zgrade-makedonske-vlade-podignuto-pedesetak-prosvjednickih-satora/820565.aspx, 14. kolovoza 2015.)

(63) *Automobil „pomeo" štekat nasuprot Tišnjanskog mosta, nema ozlijeđenih* (http://www.sibenik.in/crna-kronika/foto-automobil-pomeo-stekat-nasuprot-tisnjanskog-mosta-nema-ozlijedenih/44141.html, 14. kolovoza 2015.)

5.2.2. Prijedlog *k(a)*

U savjetu *K potisnutome prijedlogu* iz svojega drugoga savjetnika *Hrvatski naš osebujni* jezikoslovac Stjepko Težak savjetuje kada upotrebljavati prijedlog *k(a)* te može li se bez toga prijedloga i je li on zamjenjiv nekim drugim prijedlozima.

Najprije navodi kako se prijedlozi *prema* i *k* nerijetko zamjenjuju, ali napominje kako nisu istoznačni, kao ni prijedlozi *do* i *put*, te prikazuje tumačenje P. Budmanija u *Akademijinu rječniku*:

> „*K* – stoji s dativom koji naznčuje smjer micanju (u pravom i prenesenom smislu), slično je značenje kod dativa bez prijedloga i kod prijedloga *do* i *put*. Od dativa je mala razlika, jer se može kazati samo da *k* jače ističe da je micanje ono čemu se kaže cilj; ali uprav ima mnogo primjera gdje se jednako može upotrijebiti dativ sa *k* i bez njega; kod *do* je razlika da se ovijem prijedlogom više pokazuje kraj micanju, dok *k* više pokazuje smjer i cilj (...) Kod *put* opet ima ta

razlika da je naznačen samo smjer bez obzira hoće li se igda do cilja doći micanjem“ (Težak, 1995: 226).

Ako se prijedlog *k(a)* može zamijeniti prijedlogom *prema*, a da pri tom ne dođe do promjene značenja, govori se o značenju smjera kretanja. Ne može li se prijedlog *k* zamijeniti prijedlogom *prema* bez promjene značenja, govori se o značenju cilja kretanja (Rišner, 2003: 259). Dakle, prednost prijedlogu *k* daje se u značenju cilja, što i jest jedno od značenja dativa, a prijedlog *prema* može se upotrebljavati u značenju smjera.

Na mrežnim stranicama *Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* također postoji savjet o uporabi prijedloga *k* s dativom te zamjena toga oblika prijedlogom *kod* + G. Prijedlog *kod* ima prostorno značenje i označuje da se što zbiva u blizini ili u prisutnosti koga ili čega (*Petar je kod Ivana*). Prijedlog *kod* nije dobro upotrebljavati u ciljnome značenju. Tada ga zamjenjuje prijedlog *k* + imenica u dativu ili samo imenica u dativu. Pogrešno je: **Petar ide kod Ivana*, apravilno je: *Petar ide Ivanu*.[17] Može se uočiti kako savjet s mrežne stranice izjednačuje konstrukciju *k* + D sa samim dativom. Težak je za tu mogućnost jedino ako se njome ne okrnjuje značenje (Težak, 1995: 226).

I u savjetniku *Govorimo hrvatski* savjetuje se o upotrebi prijedloga *kod*. Autori navode da se on predlaže samo uz genitiv, ali ga ne treba upotrebljavati uz glagole kretanja kada imenica znači cilj kretanja. On se upotrebljava kada glagol ne označuje kretanje (Dulčić, 1997: 371).

Uočavaju se značenjske razlike za svaki prijedlog i stoga su potrebne sve ove sintaktičke mogućnosti, a prijedlogu *k* treba dati prednost kada se želi izraziti značenje smjera i cilja. Kako je naglasak ovoga savjeta u prijedlogu *k* i dativnim konstrukcijama, autor navodi da je sve teže susresti prijedlog *k*; zamjenjuje ga prijedlog *prema*, a još češće sam dativ. *K* je nešto češći uz osobne zamjenice: *k meni, k tebi, k nama* (Težak, 1995: 227).

Želi se pokazati kako upotrebljavaju ovi oblici; je li zastupljen prijedlog *k* ili se on zamjenjuje prijedlozima *prema, kod* ili pak samim dativom kada se radi o značenju cilja:

[17] Savjet je preuzet s mrežne stranice Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje: http://savjetnik.ihjj.hr/savjet.php?id=102, 3. 8. 2015.

(64) *Blizanci su se sudarili autima: Jedan išao kući, drugi od kuće* (http://www.24sata.hr/zanimljivosti/blizanci-su-se-sudarili-autima-jedan-isao-kuci-drugi-od-kuce-291045, 3. kolovoza 2015.)

(65) *Ne plašimo se ići liječniku* (http://www.roditelji.hr/vrtic/ne-plasimo-se-ici-lijecniku/, 3. kolovoza 2015.)

(66) *Odlazak k frizeru za vrijeme radnog vremena* (http://novi-informator.net/vi-mi/odlazak-k-frizeru-za-vrijeme-radnog-vremena„ 3. kolovoza 2015.)

(67) *Kako pripremiti djete za odlazak k liječniku*; *Djeci od 2.g. nadalje potrebno je, primjereno njihovom uzrastu, objasniti zašto ide kod liječnika.* (http://www.vrtic-maliprinc.zagreb.hr/default.aspx?id=72, 3. kolovoza 2015.)

(68) *Osiguranici na godišnjem mogu ići kod bilo kojeg ugovornog doktora* (http://vijesti.hrt.hr/248086/osiguranici-na-godisnjem-mogu-ici-kod-bilo-kojeg-ugovornog-doktora, 3. kolovoza 2015.)

(69) *Iako predsjednik nije htio doći kod njega, Pupovac ide kod Josipovića* (http://www.index.hr/vijesti/clanak/iako-predsjednik-nije-htio-doci-kod-njega-pupovac-ide-kod-josipovica-/656632.aspx, 3. kolovoza 2015.)

Iz navedenih primjera uočava se u naslovima različitih tekstova na mrežnim stranicama prisutnost prijedloga *k* s dativom u značenju cilja, ali se isto tako upotrebljava i prijedlog *kod* te sam dativ. Nisu pronađeni prijedlozi, *do*, *put* i *prema* u značenju cilja. Zanimljivo je što se u jednom primjeru u naslovu koristi prijedlog *k* + dativ, a u nastavku teksta nalaze se sam dativ te prijedlog *kod* + genitiv. Ne bi to bilo ništa neobično da nisu upotrebljeni u istom značenju – značenju cilja. Praksa nam pokazuje da se Težakova tvrdnja o izostavljanju ili zamjenjivanju prijedloga *k* čini istinitom. Iako se mogu naći naslovi i članci u kojima je pravilna upotreba ovih konstrukcija, primjeri pokazuju da ima i mjesta na kojima se izostavlja prijedlog *k* ili mijenja prijedlogom *kod*. Izostavljanje prijedloga je manji problem jer često ne dolazi do promjene značenja, ali je uporaba prijedloga koji nemaju značenje cilja pogrješna. Iako se u publicitičkim naslovima prijedlog *k* ne zamjenjuje prijedlogom *prema*, u razgovornom je jeziku sve više prisutna ta zamjena.

Primarno je značenje dativa namjene i cilja. Ovdje se obrađuje značenje cilja koje se izražava prijedlogom *k(a)*. Tako propisuje norma. Ako se govori o značenju cilja, u obzir dolazi jedino prijedlog *k(a),* a ostali prijedlozi (*prema, kod, do, put*) otklon su od norme (Težak, Babić, 2005: 294).

Težak u savjetu govori i o prijedlogu *ka*; taj bi prijedlog preporučio samo pred riječima što počinju s *k* i *g* (ka kozi, ka guski). Nikako ne bi stavio *ka* u naslov ovoga članka (Težak, 1995: 228). I jezična norma propisuje jednako, prijedlog *k* može glasiti *ka* ako iza njega slijedi riječ koja počinje suglasnicima *k* ili *g* (Težak, Babić, 2005: 162).

Prateći mrežne stranice, uočeno je mnogo primjera s pogrješnom uporabom ovoga prijedloga.

(70) *Marketinške tehnike trebaju ići ka integraciji* (http://www.media-marketing.com/vijesti/marketinske-tehnike-trebaju-ici-ka-integraciji/, 3. kolovoza 2015.)

(71) *Ići ka istoj točki* (https://hr.glosbe.com/hr/en/i%C4%87i%20ka%20istoj%20to%C4%8Dki, 3. kolovoza 2015.)

(72) *Zapravo bi smjer sustava trebao ići ka smanjenju potrebe za vojskom i policijom* (http://www.index.hr/mobile/clanak.aspx?category=&id=709934, 3. kolovoza 2015.)

5. 2. 3. Prijedlog *prema*

Iako prijedlog *prema* izaziva neslaganje te ga neki smatraju lokativnim prijedlogom, a neki dativnim, u ovom radu će se taj prijedlog svrstati među dativna značenja. Prijedlog *prema*, navodi Vlasta Rišner, suvremeni gramatičari opisuju kao lokativni, ili ga svrstavaju u oba padeža, dativni i lokativni. Kriterij za razlikovanje u tom sučaju jest značenje; prijedložni izrazi uz glagole kretanja smatraju se dativnima, a oni uz glagole mirovanja lokativnima. „Na kraju se predlaže opis izraza s prijedlogom *prema* kao dativnih te se tako nasljeduje opis iz vremena formalne neizjednačenosti dativa i lokativa 19. stoljeća, ali i nekoliko suvremenih gramatika.“[18]

Sada valja vidjeti što o ovom prijedlogu i njegovu značenju kaže Stjepko Težak u savjetniku *Hrvatski naš osebujni.* U savjetu *Spram prema naspram ili prema spram naprema* [19]on, kao i u prethodnome dijelu govori o dva osnovna značenja prijedloga *prema*: uz glagole kretanja znače smjer u kome se radnja upravlja (*Idem prema tebi* – k tebi.), a uz glagole stanja položaj suprotan ili sučeljen komu ili čemu (*Stojim prema tebi* – nasuprot tebi). U prvom slučaju

[18] Pojašnjenje V. Rišner preuzeto je s mrežne stranice: http://bib.irb.hr/prikazi-rad?rad=382300, 23. 7. 2015.

mogu se upotrijebiti i prijedlozi *k* i *put*: *Idem k tebi. Idem put tebe.* (...) *Stojim suprot tebi. Stojim sučelice tebi.*“ (Težak, 1995: 231). Osim tih značenja, ovom se prijedlogu pripisuju i ostala, izvedena značenja.

„Najviše ih je u značenju statične suprotstavljenosti kada se ističe:

a) etički odnos (Pristojan budi prema gostima.)

b) usporedba (Ti si nitko i ništa prema tvom bratu.)

c) omjer (Pobijedili smo s dva prema jedan.)

d) sklad (Plaća se određuje prema rezultatima.)....

e) osnova za tvrdnju (Prema Šuleku to nije naša riječ.)

f) zaključak kao veza s prethodnom tvrdnjom ili tekstom (Prema tome svi njegovi dokazi padaju u vodu.)“ (Težak, 1995: 231, 232)

Također, prijedlog prema se upotrebljava i u značenjima dinamične upravljenosti.

„U prenesenom značenju dinamične upravljenosti *prema* najčešće ističe:

a) usmjerenost osjećaja (Sve je to učinio iz ljubavi prema ženi.)

b) vremensku približnost (Negdje prema podnevu oglasila se vuga iz obližnje šume.).“ (Težak, 1995: 232)

U prvom nizu primjera, *prema* se može zamijeniti s *nasuprot* i *sučelice*, a u drugom nizu primjera s *k* (Težak, 1995: 232).

Težak navodi da se prijedlog *prema* može zamijeniti sa *spram* i *naspram* u svim primjerima, osim u onim što znače vremensku približnost, utemeljenost tvrdnje i zaključnost (Težak, 1995: 232).

Valja vidjeti koji se izraz preporučuje. Jesu li oni istoznačni? Jezikoslovci ne specificiraju značenja ovih prijedloga, a naglasak se još uvijek stavlja na prijedlog *prema* koji izaziva najviše dvojbi.

O dativnim prijedlozima *prema, spram, naspram* piše Dragutin Raguž. Objašnjava da dativ s prijedlozima *ka* i *prema* znači usmjerenost prema cilju, a to se može izraziti i samim dativom. Prijedlog *k* najčešće se izostavlja bez posljedica za razumijevanje, a prema se

zamjenjuje srodnim prijedlozima –*spram*, *naspram* (koje on smatra genitivnima) ili se može razumjeti kao lokativni izraz. „Dativ teži postati padež bez prijedloga.“ (Raguž, 1997: 137).

Treba vidjeti kako se u publicističkim naslovima upotrebljava ovaj prijedlog te jesu li zastupljenije njegove inačice od njega samoga.

(73) *BORIS VLAŠIĆ Jako smo dobri prema ustašama, dajemo im i posebne mirovine* (http://www.jutarnji.hr/komentar-borisa-vlasica-jako-smo-dobri-prema-ustasama--dajemo-im-i-posebne-mirovine-/1348560/, 7. kolovoza 2015.)

(74) *Josipović oštro osudio najnoviji niz uvreda i nasilja spram Srba* (http://www.jutarnji.hr/predsjednik-josipovic-o-uvredama-i-nasilju-spram-srba/1091660/, 31. srpnja 2015.)

(75) *Machado je ništa prema njemu* (http://www.dnevno.hr/sport/nogomet/machado-je-nista-prema-njemu-united-opalio-di-mariji-kaznu-od-500-tisuca-eura-819603, 31. srpnja 2015.)

(76) *Tečaj eura oslabio prema dolaru; u fokusu mogući paritet* (http://www.poslovni.hr/trzista/tecaj-eura-oslabio-prema-dolaru-u-fokusu-moguci-paritet-292004, 31. srpnja 2015.)

(77) *Ahmadinedžad: Bush nije ništa spram Božje volje* (http://www.vecernji.hr/svijet/ahmadinedzad-bush-nije-nista-spram-bozje-volje-823226, 31. srpnja 2015.)

(78) *Tu su se bolje snašli naši dečki zabivši tri naspram dva Metalurgova gola*. (http://sportnedjeljom.hr/pobjeda-medvjeda-za-sedmo-mjesto-zapadne-konferencije/, 31. srpnja 2015.)

(79) *Državnim službenicima plaće od 1 do 5 i plaća prema učinku* (http://www.24sata.hr/politika/drzavnim-sluzbenicima-ocjene-od-1-do-5-i-placa-prema-ucinku-415131, 31. srpnja 2015.)

(80) *Prema ovoj karti Europe prilično je jasno tko drži sve konce u rukama* (http://www.telegram.hr/politika-kriminal/fitch-je-objavio-kartu-europe-prema-kojoj-je-prilicno-jasno-tko-drzi-sve-konce/, 7. kolovoza 2015.)

(81) *Ubijao sam zbog bijesa prema svemu* (http://www.jutarnji.hr/video--foto--mladi-brazilac-priznao-ubojstvo-39-osoba--ubijao-sam-zbog-bijesa-koji-sam-osjecao-prema-svemu-/1228591/, 7. kolovoza 2015.)

U istaknutim primjerima može se uočiti prisutnost prijedloga *prema* više od prijedloga *spram*. Praksa pokazuje da se prijedlog *prema* upotrebljava u svim značenjima osim u značenju omjera. Prijedlozi *spram* i *naspram* vidljivi su u značenjima etičkoga odnosa, usporedbe i omjera, a u ostalim značenjima ipak prevladava *prema*.

5.3. Akuzativna padežna značenja

5.3.1. Prijedlog *kroz*

Prijedlog *kroz* o kojemu piše Nives Opačić često izaziva nejasnoće i griješi se pri njegovoj uporabi pa će se dati savjet u kojim značenjima ga upotrebljavati.

> „Kroz pokazuje micanje od kraja do kraja u nutarnjem dijelu nečega što stoji u akuzativu. Prijedlog kroz, dakle, dolazi samo s akuzativom. Dobra mu je uporaba uz glagole kretanja (u pravom ili prenesenom značenju): *Probijamo se kroz maglu*. *Provlači se kroz trnje*“. (Opačić, 2007: 139)

> „Loša je vremenska uporaba prijedloga *kroz*: *Doći će kroz dvije minute*. Treba: *Doći će za dvije minute*. Isto je tako loša upotreba prijedloga *kroz* u značenju sredstva: *Samo kroz rad ostvarit ćete dobre rezultate*. Trebalo je reći (bolje je): *Samo radom ostvarit ćete dobre rezultate*.“. (Opačić, 2007: 139)

I jezična norma propisuje prethodno napisano; Težak i Babić pišu da prijedlog *kroz* znači kretanje nekim prostorom od jednog do drugog kraja i ne valja ga upotrebljavati za označavanje sredstva. Treba izabrati druge izražajne mogućnosti umjesto prijedloga *kroz* u značenju sredstva i vremena (Težak, Babić, 2005: 163). Za razliku od Težaka i Babića, Silić i Pranjković prijedlogu *kroz* pripisuju sva ova značenja, prolazak s jedne strane na drugu stranu, značenje vremena, vremenske protežnosti, načina, uzroka te sredstva.

Mora se priznati da nije rijetkost čuti primjere rečenica u kojima se prijedlog *kroz* upotrebljava u vremenskom značenju i značenju sredstva. Primjeri s mrežnih stranica pokazuju da je uistinu tako.

(82) *Tri žene kroz nekoliko sati u istoj bolnici rodile trojke*
(http://www.24sata.hr/obitelj/tri-zene-kroz-nekoliko-sati-u-istoj-bolnici-rodile-trojke-121296, 7. kolovoza 2015.)

(83) *Spektakl Đorđa Balaševića u Osijeku rasprodan kroz samo nekoliko sati*
(http://www.index.hr/xmag/clanak/spektakl-djordja-balasevica-u-osijeku-rasprodan-kroz-samo-nekoliko-sati/522597.aspx, 7. kolovoza 2015.)

(84) *Brbić i Vučević sastali su se s Rejom: Odluka kroz dva dana*
(http://www.24sata.hr/nogomet/brbic-i-vucevic-sastali-su-se-s-rejom-odluka-kroz-dva-dana-405317, 7. kolovoza 2015.)

(85) *Zagrepčanin kroz fotografiju putuje u prošlost svojeg grada* (http://www.24sata.hr/fun-fotke/zagrepcanin-kroz-fotografiju-putuje-u-proslost-svojeg-grada-413724, 7. kolovoza 2015.)

(86) *Kroz novi sustav vrednovanja učenja studenti će moći polagati ispite bez predavanja* (http://www.srednja.hr/Studenti/Vijesti/Kroz-novi-sustav-vrednovanja-ucenja-studenti-ce-moci-polagati-ispite-bez-predavanja, 7. kolovoza 2015.)

Prva tri primjera pokazuju pogrešno upotrijebljena vremenska značenja. U naslovima je trebalo pisati *za nekoliko sati* u primjerima (83) i (84) i *za dva dana* u primjeru (85). A primjeri (86) i (87) pokazuju pogrješnu uporabu značenja sredstva. U tim je primjerima trebalo pisati: *fotografijom* i *novim sustavom vrednovanja*.

I na mrežnim stranicama *Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* nalazi se savjet vezan uz uporabu prijedloga *kroz*: „Prijedlog *kroz* ima više značenja te može stajati uz imenicu koja označuje način vršenja glavne radnje: *pričati kroz smijeh*, *odgovoriti kroz plač*. No ne treba ga upotrebljavati za izricanje apstraktnog sredstva. Pogrešno je:**rješavati probleme kroz dogovor*, **stjecati vještine kroz učenje*. Pravilno je: *rješavati probleme dogovorom*, *stjecati vještine učenjem*.“[20] I ovdje autori naglašavaju pravilnu uporabu uz glagole kretanja, tj. imenicu koja označuje način vršenja radnje, ali se nikako ne upotrebljava za izricanje apstraktnog sredstva.

Na mrežnim stranicama publicističkih glasila koju su pregledani postoje primjeri koji pokazuju kako pravilno upotrijebiti ovaj prijedlog te takve primjere treba slijediti. Prijedlog kroz uvijek dolazi uz akuzativ, uz imenice koje označuju način vršenja radnje ili uz nekakvo kretanje.

(87) *Nemeš se probio kroz snijeg i došao Marijani na rođendan* (http://www.24sata.hr/domace-zvijezde/nemes-se-probio-kroz-snijeg-i-dosao-marijani-na-roendan-253464, 7. kolovoza 2015.)

(88) *Douglas kroz suze progovorio o povratku na set nakon raka* (http://www.24sata.hr/strane-zvijezde/douglas-kroz-suze-progovorio-o-povratku-na-set-nakon-raka-316036, 7. kolovoza 2015.)

(89) *Budite spremni ići i glavom kroz zid* (http://www.poslovni.hr/after5/budite-spremni-ici-i-glavom-kroz-zid-253172, 7. kolovoza 2015.)

[20] Savjet je preuzet s mrežne stranice Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje: http://savjetnik.ihjj.hr/savjet.php?id=235, 7. 8. 2015.

5.4. Lokativna padežna značenja

5.4.1. Prijedlozi *na* i *pri*

Nives Opačić u savjetu *Bojazan od prijedloga na* u savjetniku *Književni jezični putokazi* savjetuje čitatelje da ne posežu za nekim drugim prijedlozima ako mogu izabrati prijedlog *na*. U ovom slučaju autorica piše o prijedlogu *pri* koji sve više zamjenjuje prijedlog *na*. Ona pokušava smanjiti uporabu prijedloga *pri,* a najčešći primjer u kojemu se griješi je *pri telefonu*. Prepričava zgodu kada se našla u radijskoj emisiji:

> „Jedan se gledatelj javio u kontaktnu emisiju i u jednom trenu veza se prekinula. Novinarka – koja ažurno pripada taboru *pri* – reče: 'Naš gledatelj nije više pri telefonu.' A meni se pružila bogomdana prilika. Rekoh: 'Kako znate?' On je možda još uvijek pri telefonu, stoji uz tu spravu, ali nije više na telefonu, tj. prekinula mu se veza koju je teškom mukom uspostavio.“ (Opačić, 2007: 72)

N. Opačić savjetuje kako je prijedlog *na* valjan i u slučajevima kad ne znači samo „biti s gornje strane čega“ te od njega ne treba zazirati. Navodi da prijedlog *pri* ne treba zamjenjivati *na*. Njezin je savjet objavljen i na mrežnoj stranici *Jutarnjega lista* te i u njemu navodi da nam prijedlog *pri* nije potreban jer *na* ima mnogo značenja i zato i izraz *pri telefonu* treba zamijeniti izrazom *na telefonu*:

> „Naravno, to je vulgarizacija značenja ovoga prijedloga i neshvaćanje da jedan te isti prijedlog može značiti (i znači) uspostavu raznoraznih odnosa, jer prijedlozi i jesu nepromjenljiva vrsta riječi koja određuje odnose među bićima, pojavama i predmetima. Dakle, izraz *pri telefonu* nepotreban je. Ostanite mirne duše na telefonu, kao što telefonirate i na drugoj liniji, kao što idete na čašicu razgovora, na kavu, na čaj, na piće, na večeru, na koncert, na utakmicu ili na ispovijed. Prijedlog *na* ima vrlo široko značenjsko polje.“[21]

Dragutin Raguž prijedlogu *na* pridaje nekoliko značenja; on može značiti položaj, mjesto na gornjoj strani ili na površini (u dodiru s čime), vrijeme, okolnost, sredstvo. Raguž napominje, a to je i slučaj u ovome savjetu, kada je riječ o apstraktnim imenicama, opet se može shvatiti da je s prijedlogom *na* vanjski odnos, dodir (*biti na koncertu, večeri, ručku*) (Raguž, 1997: 148).

[21] Savjet je preuzet s mrežne stranice: http://www.jutarnji.hr/hrvatski-za-normalne-ljude--molba--zamolba--na-telefonu---pri-telefonu-/361277/, 8. 8. 2015.

Kako bi se vidjelo griješi li se pri uporabi prijedloga *pri* i *na*, izabrat će se pojedini naslovi s publicističkih glasila te će se utvrditi što se može po tom pitanju učiniti.

(90)

Lopov pri telefonu: Ne otkrivajte osobne podatke i informacije o bankovnom računu (http://www.novilist.hr/Vijesti/Crna-kronika/Lopov-pri-telefonu-Ne-otkrivajte-osobne-podatke-i-informacije-o-bankovnom-racunu, 8. kolovoza 2015.)

(91)

Čekao pri telefonu skoro 16 sati (http://www.vijesti.rtl.hr/tabloid/zabava/448278/cekao-pri-telefonu-skoro-16-sati/, 8. kolovoza 2015.)

(92)

Halo, biskup pri telefonu (http://www.libela.org/vijesti/1194-halo-biskup-pri-telefonu/, 8. kolovoza 2015.)

U navedenim primjerima i pretragom mrežnih stranica uočava se mnoštvo naslova u kojima se upotrebljava baš prijedlog *pri*. Iako ima i onih pravilno napisanih naslova, više je onih s prijedlogom *pri*. U svim primjerima moglo se upotrijebiti prijedlog *na* bez promjene značenja.

Ovdje je primjer naslova u kojima je upotrijebljen prijedlog *na* i tako bi trebalo biti.

(93) *(...) Alexis Tsipar na telefonu s Vladimirom Putinom* (http://www.advance.hr/vijesti/dan-nakon-kljucnog-referenduma-alexis-tsipras-na-telefonu-s-vladimirom-putinom-hoce-li-u-konacnici-rusija-spasavati-grcku/, 8. kolovoza 2015.)

(94) *Psu nedostaje vlasnica pa se raspričao na telefonu* (http://www.tportal.hr/lifestyle/kucni-ljubimci/362645/Psu-nedostaje-vlasnica-pa-se-raspricao-na-telefonu.html, 8. kolovoza 2015.)

Nives Opačić na kraju čitateljima prikazuje simpatičan primjer i njegovo objašnjenje: (...) *akademik Branko Fučić diplomirao 1944. pri zagrebačkom Filozofskom fakultetu* (u grmlju pokraj zgrade Rektorata i Fakulteta). (Opačić, 2007: 72)

5.4.2. Prijedlog *po*

Iako prijedlog *po* najprije asocira na lokativ, slaže se i s akuzativom. O upotrebi prijedloga *po* u akuzativnim i lokativnim značenjima, piše se u zbirci savjeta *Govorimo hrvatski*. Ovdje će se obraditi samo lokativna značenja. Autori najprije pišu u pogrješnoj upotrebi prijedloga *po*

umjesto prijedloga *o*, npr.: *Otvaram raspravu po prvoj točki dnevnoga reda* (Govorimo hrvatski, 1997: 391).

(96) *Poziv na javnu raspravu po pitanju Leader pristupa (...)* (http://lag-papuk.hr/index.php/9-vijesti/77-poziv-na-javnu-raspravu-po-pitanju-leader-pristupa-unutar-programa-ruralnog-razvoja-2014-2020, 11. kolovoza 2015.)

Dakle, prijedlog *po* u ovom primjeru trebao bi se zamijeniti prijedlogom *o*.

Težak i Babić u *Gramatici hrvatskoga jezika* pišu kako ne valja upotrebljavati prijedlog *po* mjesto *o* uz glagole *raspravljati, diskutirati* i slične (Težak, Babić, 2005: 163).

Sljedeća nepravilna uporaba ovog prijedloga uočava se u situacijama kada tko želi sudjelovati u nekoj raspravi i izreći svoj sud, stajalište i mišljenje. Tada se čuje rečenica: *Po meni taj je prijedlog loš*. Trebalo je radije reći: *Mislim da je taj prijedlog loš*. (Govorimo hrvatski, 1997: 391).

U dvama primjerima koji slijede može se vidjeti isto značenje, izricanje vlastitoga mišljenja, tj. uvjerenja, ali s različitim prijedlozima. U prvom primjeru upotrijebljen je prijedlog *po*, ali u pogrješnom značenju, u drugom je primjeru prijedlog *za* svakako bolji izbor. U ovim je primjerima vidljivo kako je autor prvoga teksta napisao baš kako je osoba u tekstu izrekla misao, a autor drugoga teksta promijenio je izraz te je izbjegao pogrješku.

(97) *Po meni je Hrvat i onaj tko je Srbin po nacionalnosti* (http://www.vecernji.hr/predsjednicki-izbori2014/po-meni-je-hrvat-i-onaj-tko-je-srbin-po-nacionalnosti-984334, 11. kolovoza 2015.)

(98) *Grabar Kitarović: Za mene je Hrvat i onaj tko živi u Hrvatskoj, a Srbin je po nacionalnosti* (http://www.index.hr/vijesti/clanak/grabar-kitarovic-za-mene-je-hrvat-i-onaj-tko-zivi-u-hrvatskoj-a-srbin-je-po-nacionalnosti/795331.aspx, 11. kolovoza 2015.)

U savjetu se navodi dobra uporaba prijedloga *po* u značenju mjesta: *Kiša pada po meni i po cesti* (Govorimo hrvatski, 1997: 391). Dragutin Raguž u *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* specificira značenje mjesta s prijedlogom *po* tj. objašnjava ga kao raširenost, razmještaj na cijeloj površini (Raguž, 1997: 149). Kada je riječ o značenju mjesta, jezična norma odobrava upotrebu prijedloga *po*.

(99) *Pijani Kinez radio gluposti po cesti, poništena mu vozačka* (http://www.24sata.hr/svijet/pijani-kinez-radio-gluposti-po-cesti-ponistena-mu-vozacka-405279, 11. kolovoza 2015.)

(100) *Odlučio voziti po tračnicama pa blokirao tramvajski promet* (http://www.24sata.hr/news/odlucio-voziti-po-tracnicama-pa-blokirao-tramvajski-promet-398337, 11. kolovoza 2015.)

Prethodno napisani primjeri naslova s mrežnih stranica publicističkih glasila pokazuju pravilnu upotrebu prijedloga *po* u značenju mjesta, tj. prostorne raširenosti. Otklon od norme vidljiv je u primjerima gdje se umjesto *o* piše *po*, tj. uz glagole *raspravljati* i *diskutirati* te u primjerima u kojima se iskazuje mišljenje ili stav.

5.5. Instrumentalna padežna značenja

5.5.1. Prijedlog *s(a)*

Savjet *S Prijedlogom ili bez njega* nalazi se u knjizi *Književni jezik u teoriji i praksi*, jezikoslovca Ljudevita Jonkea. U ovom savjetu Jonke obrađuje instrumental sredstva i društva koji i danas mnogima predstavlja poteškoću jer ne znaju koji oblik dolazi s prijedlogom, a koji ne. Nerijetko možemo čuti primjere poput *putujem s vlakom*, *idem s automobilom* i dr. Na šaljiv način i autor piše o instrumentalu te navodi primjer koji je pročitao u jednoj gramatici iz 1962. godine:

> „'Došao sam konjem.' Toj je rečenici suprotstavljena slična rečenica, ali s drukčijim značenjem: 'Došao sam s konjem.' Prvoj je navedeno značenje 'Jahao sam', a drugoj 'Išao sam pored konja.' Vidljivo nam je već u čemu je problem. Pisac hoće da objasni sintaktičku službu instrumentala, padeža kojemu je osnovna funkcija izricanje sredstva ('odrezao sam nožem'), a s prijedlogom *s* ili *sa* izricanje društva ili zajedništva ('došao sam s bratom')." (Jonke, 1964: 136)

Jonke želi reći kako se instrumentalom bez prijedloga izriče sredstvo, a instrumental s prijedlogom *s* ili *sa* izriče društvo. I u savjetu Prijedložni i neprijedložni instrumental obrađuje se isti problem, a autori upozoravaju: „Česte su pogrješke i kolebanja pri uporabi prijedloga *s(a)* u instrumentalnim konstrukcijama. Neprijedložnim se instrumentalom beziznimno izriče kategorija sredstva: Idem vlakom u Zagreb. Pišem olovkom. Kad se instrumentalom izriče društvo, obvezatan je prijedlog *s(a)*. (Hudeček, Mihaljević, Vukojević, 2010: 133)

Jezična norma propisuje uporabu instrumentala kako je i napisano u savjetima. Težak i Babić u *Gramatici hrvatskoga jezika* navode: „Instrumental je u prvom redu padež sredstva. Instrumental sredstva ne valja upotrebljavati s prijedlogom *s, sa*.“ (Težak, Babić, 2005: 299)

Slijedi i nekoliko primjera s mrežnih stranica kako bi se vidjelo griješi li se u instrumentalu sredstva i društva ili se pak poštuje jezična norma.

(101) *Htio izbjeći patrolu pa autom udario dva policajca i motorista* (http://net.hr/danas/svijet/pobjesnjeli-pijani-vozac-htio-izbjeci-patrolu-pa-autom-udario-dva-policajca-i-motorista/, 4. kolovoza 2015.)

(102) *Vozili se vlakom kao od majke rođeni* (http://www.vecernji.hr/vozili-se-vlakom-smrti-kao-od-majke-rodjeni-176817/multimedia/p8, 4. kolovoza 2015.)

(103) *Budući prvašići ne znaju se koristiti olovkom jer „pišu“ samo na računalu* (http://www.glas-slavonije.hr/274398/3/Buduci-prvasici-ne-znaju-se-koristiti-olovkom-jer-pisu-samo-na-racunalu, 4. kolovoza 2015.)

(104) *Hrvatska će svoju želju platiti porazom* (http://www.vecernji.hr/hrvatska-ce-svoju-zelju-platiti-porazom-733191, 4. kolovoza 2015.)

(105) *Sanader: Nisam valjda trebao ići biciklom* (http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/premijer-odgovarao-na-pitanja-zastupnika.html, 4. kolovoza 2015.)

U primjerima se može uočiti poštivanje norme. U naslovima publicističkih glasila nije bilo primjera pogrješne uporabe instrumentala sredstva i društva, ali, sigurno se u svakodnevnom životu mogu čuti prijedlozi *s* ili *sa* tamo gdje im nije mjesto.

Ono što se moglo uočiti u primjerima jest pogrješna uporaba prijedloga *sa*. Na mrežnim stranicama Instituta savjetuje se kada koristiti taj prijedlog: „Prijedlog *sa* upotrebljava se samo ispred riječi koje počinju glasovima *s, š, z, ž*: *sa sestrom, sa Šimom, sa zidarom, sa Željkom*, ili izgovorno teškim suglasničkim skupinama: *sa mnom, sa psom*. Inače se upotrebljava prijedlog *s*.“[22] I norma propisuje tako. U *Gramatici hrvatskoga jezika* stoji: „Prijedlog *s* može glasiti *sa* ako iza njega slijede tjesnačnici *s, z, š, ž* ili suglasnički skupovi gdje je drugi suglasnik *s, z, š, ž* (...) Prijedlog s naveskom dolazi i onda ako iza njega slijedi samo jedan glas.“ (Težak, Babić, 2005:

[22] Savjet je preuzet s mrežne stranice Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje: http://savjetnik.ihjj.hr/savjet.php?id=17, 4. 8. 2015.

162) Izdvojeni su primjeri koji pokazuju otklon od jezične norme, ali takvi su primjeri znatno rjeđi od onih ispravno napisanih.

(106) *Suradnja škole sa roditeljima* (http://os-ilribar-labin.skole.hr/roditelji/suradnja_kole_sa_roditeljima, 4. kolovoza 2015.)

(107) *Sin bivšeg zastupnika sa prijateljima divljao u kafiću* (http://www.24sata.hr/crna-kronika-news/sin-bivseg-zastupnika-sa-prijateljima-divljao-u-kaficu-157969, 4. kolovoza 2015.)

Osim temeljnih značenja instrumentala, Jonke u svojemu savjetu piše i o drugim značenjima: „Ali s prijedlogom i instrumentalom ne izriče se samo društvo, zajedništvo nego i način i popratne okolnosti, pa je pravilno reći: *Dočekali smo ih s najvećim veseljem, saznali smo za to s velikom žalošću, rekli su to s punim pravom, uradili smo to s obzirom na veliku nagradu*“ (Jonke, 1964: 136). Mnogi danas griješe i u ovim značenjima jer misle da je prijedlog suvišan u izrazima popratnih okolnosti. U sljedećem će se savjetu više govoriti o instrumentalu načina, a ovdje su primjeri vezni uz instrumental popratnih okolnosti.

(108) *Poreč bilježi porast noćenja od 13% u srpnju 2015. obzirom na 7/2014.* (http://porestina.info/porec-biljezi-porast-nocenja-od-13-u-srpnju-2015-obzirom-na-72014/, 4. kolovoza 2015.)

(109) *Merkel ne skriva optimizam obzirom na perspektivu zapadnog Balkana* (http://direktno.hr/en/2014/eu/18687/Merkel-ne-skriva-optimizam-obzirom-na-perspektivu-zapadnog-Balkana.html, 4. kolovoza 2015.)

(110) *Saznajte koja vam bolest prijeti s obzirom na mjesec rođenja* (http://www.vecernji.hr/moje-zdravlje/mjesec-rodenja-povezan-s-rizikom-od-obolijevanja-od-odredenih-bolesti-1010451, 4. kolovoza 2015.)

(111) *S obzirom na broj navijača, derbi u Maksimiru je bio miran* (http://www.24sata.hr/crna-kronika-news/s-obzirom-na-broj-navijaca-derbi-u-maksimiru-je-bio-miran-427977, 4. kolovoza 2015.)

Na mrežnim stranicama više je naslova u kojima se poštuje pravilo upotrebe prijedloga *s* u izrazima popratnih okolnosti, ali nije rijetkost vidjeti i kako se taj prijedlog izostavlja. Tako se u primjerima (108) i (109) izostavlja prijedlog *s* u izrazima popratnih okolnosti, a ne bi se smio izostaviti, te su ti primjeri pogrješni. U primjerima se (110) i (111) nalazi prijedlog *s* u istom značenju i ti su primjeri ispravno napisani.

5.5.2. Instrumental načina

Vrlo zanimljiv savjet naslovljen *Lakoćom/s lakoćom* o instrumentalu načina daje Nives Opačić u knjizi *Hrvatski jezični putokazi,* a piše inspirirana jezikom Hrvatske televizije, točnije Sportskoga programa. Ono što joj smeta jest činjenica da se pogrešno upotrebljavaju prijedlozi s instrumentalom. Smatra da se ne bi trebalo griješiti u takvim primjerima jer je to gradivo osnovne škole, a pogotovo se ne bi trebalo griješiti u takvim instituacijama (Opačić, 2007: 104). Autorica zatim pojašnjava o čemu je riječ: „Ono što me ovdje zanima jest instrumental načina. A on dolazi s prijedlogom – *Slušali smo sa zanimanjem*, *s poštovanjem*. *Zaspao je s glavom na stolu*. *Čovjek hoda sa štapom*. *Blanka je s lakoćom preskočila tu i tu visinu*, a ne *preskočila je lakoćom*, kako nas stalno obasipaju izvjestitelji s atletskih natjecanja.“ (Opačić, 2007: 104)

Težak i Babić pišu također o instrumentalu i mogućnosti izricanja načina. Pišu kako instrumental s prijedlogom može biti priložna oznaka načina. Ono što je važno jest da govore o instrumentalu načina, a on dolazi s prijedlogom (Težak, Babić, 2005: 300).

Pogledat će se primjeri pronađeni na mrežnim stranicama različitih publicističkih glasila, osobito sportskih, kako bi se vidjelo griješi li se uistinu u velikoj mjeri.

(112) *HSV lakoćom do pobjede protiv Aalborga uz pogodak Ive Iličevića* (http://www.hrsport.net/vijesti/488203/nogomet-njemacka/hsv-lakocom-do-pobjede-protiv-aalborga-uz-pogodak-ive-ilicevica/, 4. kolovoza 2015.)

(113) *Uključili se u borbu: Danci su lakoćom pobijedili Ruse* (http://www.24sata.hr/rukomet/ukljucili-se-u-borbu-danci-su-lakocom-pobijedili-ruse-155719, 4. kolovoza 2015.)

(114) *Najgori skok sa motkom ikada* (http://gleovo.geek.hr/najgori-skok-sa-motkom-ikada, 4. kolovoza 2015.)

(115) *Sve tri osječke medalje u skoku s motkom* (http://www.glas-slavonije.hr/262586/6/Sve-tri-osjecke-medalje-u-skoku-s-motkom-Ivan-Horvat-bez-norme-za-EP„ 4. kolovoza 2015.)

(116) *U Varaždinu s posebnim zanimanjem prate vijesti* (http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/u-varazdinu-s-posebnim-zanimanjem-prate-vijesti-iz-slovenije---360008.html, 4. kolovoza 2015.)

U primjerima (112) i (113) pogrješno je napisan instrumental načina, bez prijedloga *s*. U primjeru (114) također pogrješno napisan, ali se nije izostavio prijedlog *s*, nego se umjesto njega našao *sa*. U primjerima (115) i (116) pravilno je napisan instrumental načina, s prijedlogom *s*.

Brojni naslovi na mrežnim stranicama pokazuju poštivanje norme, ali se s druge strane i griješi s instrumentalom načina, osobito u sportskim rubrikama.

5.5.3. *Putom* ili *putem*

Pomoću savjeta *Putovi ili putevi, putom ili putem* koji se nalazi u savjetniku *Jezični savjeti* obradit će se prijedlog *putem* koji se sve više upotrebljava u svakodnevnom govoru, ali i u medijima. Problem nepoznavanja instrumentala vrlo je aktualan pa bi bilo dobro reći što savjetuju autori savjeta.

> „U hrvatskome standardnom jeziku nominativ množine imenice *put* je *putovi*, a njezin instrumental *putom*. *Putem* je prijedlog, a ne oblik imenice *put*. Napomenimo da se prijedlog *putem* često pogrješno upotrebljava, kao u primjerima: *Na natječaj za kompjuterskog programera se možete prijaviti putem telefona.*; *Kao korisnik HThineta član ste hinet liste putem koje ćete dobivati najvažnije informacije o uslugama i događanjima Hthineta*." (Hudeček, Mihaljević, Vukojević, 2010: 133)

Jednako je napisano i na mrežnoj stranici Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Ali, valja napomenuti da jezična norma imenici *put* pripisuje oba izraza, *putom* i *putem*. U *Gramatici hrvatskoga jezika* stoji: „Imenica *put* može imati oba nastavka: *putem* i *putom*. Obično se nastavak *-om* upotrebljava kad je ispred instrumentala koji prijedlog: *Idi svojim putem*. *S tim putom imamo mnogo neprilika*." (Težak, Babić, 2005: 102).

Naglasak je u ovome savjetu na prijedlogu *putem*; autori savjeta smatraju kako je u gore napisanim rečenicama pogrješno upotrijebljen. U jezičnim se savjetnicima nalazi savjet da kolokaciju *putem telefona* treba zamijeniti instrumentalom *telefonom*. „Umjesto prijedloga *putem*, koji izriče sredstvo, bolje je izravno upotrijebiti instrumental imenice." (Hudeček, Mihaljević, Vukojević, 2010: 133)

I u savjetniku *Govorimo hrvatski*, nalazi se sličan savjet. Oni umjesto izraza *putem telefona* savjetuju upotrebu pridjeva *telefonski* ili imenice u instrumentalu, *telefonom*. Navode da je suvišna imenica putem. „Ona ovdje nije upotrijebljena u svojemu osnovnom značenju, kad izriče mjesto, prostor po kojem se štogod može kretati, ići, nego je upotrijebljena u prenesenom

značenju sredstvo“ (Govorimo hrvatski, 1997: 96). Savjetodavci u tom slučaju preporučuju izravnu uporabu instrumentala ili pridjeva, dakle *telefonom*, *telefonski*; *zakonom*, *zakonski*.

Mora se priznati da se taj prijedlog upotrebljava u svakodnevnom govoru, a slijedi i popis primjera s mrežnih stranica, kako bi se utvrdilo upotrebljava li se i ondje.

(117) *Netko joj je deset godina prijetio putem maila, šokirala se kad je doznala tko*
(http://www.vecernji.hr/svijet/netko-joj-je-10-godina-prijetio-putem-maila-sokirala-se-kad-je-doznala-tko-1014044, 4. kolovoza 2015.)

(118) *Kupio ga anonimni kupac putem telefona*
(http://www.jutarnji.hr/kupio-ga-anonimni-kupac-putem-telefona-savrseni-stokaratni-dijamant-prodan-za-22-1-milijuna-dolara/1335518/, 4. kolovoza 2015.)

(119) *Svaki dan u prosjeku saznamo 174 informacije putem medija*
(http://www.24sata.hr/lifestyle/ljudi-se-dnevno-susrecu-sa-174-informacije-preko-medija-210027, 4. kolovoza 2015.)

(120) *Sedolli telefonom prijetio carinici*
(http://www.novilist.hr/Vijesti/Crna-kronika/Opet-priveden-kontroverzni-rijecki-poduzetnik-Sedolli-telefonom-prijetio-carinici, 4. kolovoza 2015.)

(121) *Kaos u Klisu: ravnatelj i tajnik škole 'razgovaraju' samo mailom*
(http://www.slobodnadalmacija.hr/Split-%C5%BEupanija/tabid/76/articleType/ArticleView/articleId/278078/Default.aspx, 4. kolovoza 2015.)

U primjerima koji su istaknuti uočava se i poštivanje norme i otklon od nje. Ne može se reći da nema naslova u kojima se ne griješi s instrumentalom načina, ali svakako postoji velik broj naslova gdje je upravo suprotno. Otklon od norme vidljiv je u primjerima (117), (118) i (119), u kojima se nalazi prijedlog *putem*. Ispravno su napisani primjeri (120) i (121) jer je upotrijebljen instrumental bez prijedloga *putem* u oba slučaja.

Autori savjeta upozoravaju da prijedlog *putem* treba, kad god je to moguće, zamijeniti instrumentalom imenice uz koju stoji, a ako nije moguća instrumentalna preobika, rečenica se treba preoblikovati (Hudeček, Mihaljević, Vukojević, 2010: 133).

6. Zaključak

Na temelju uspoređenih savjeta o upotrebi pojedinih padežnih značenja različitih savjetodavaca i primjera s mrežnih stranica može se zaključiti da se i dalje griješi pri uporabi padežnih značenja, tj. prijedložnih i besprijedložnih izraza, što savjete čini vrlo suvremenima. U većini slučajeva jezična norma propisuje slično ili jednako napisanome u savjetu, a često su autori savjeta jezikoslovci koji su sudjelovali u pisanju gramatika.

U radu je zastupljeno najviše genitivnih padežnih značenja. Savjetovalo se o uporabi posvojnoga genitiva nasuprot posvojnom pridjevu i prijedlogu *od*. Zatim se savjetovalo o prijedlozima koji dolaze uz genitiv i znače izuzimanje, dodavanje, dopuštanje, blizinu čega te uzrok i namjeru. Nadalje, navedeni su savjeti o izrazima s prijedlogom *bez* te savjet o prijedlogu *glede* i njegovu značenju, a također i savjet o vezivanju prijedloga koji zahtjevaju različite padeže. Primjeri koji su izdvojeni u radu pokazuju da se podjednako upotrebljavaju posvojni genitiv i pridjev te da nema pogrješnoga povezivanja prijedloga *od* s posvojnim genitivom. Nadalje, primjeri su pokazali da se još uvijek ne razlikuju značenja uzroka i namjere i da se griješi pri njihovoj upotrebi. Što se tiče prijedloga genitivnoga prijedloga *bez*, ne griješi se sa samim prijedlogom, ali se zato griješi pri uporabi sveze *bez da*. Primjeri u kojima je prijedlog *glede* pokazuju poštivanje norme, a vezivanje prijedloga s različitim padežima, koje je pogrješno, zastupljeno je u primjerima, stoga je vidljiv otklon od norme.

Kada je riječ o dativnim padežnim značenjima, izdvojen je savjet o prijedlozima *usprkos* i *unatoč*, temeljnim dativnim prijedlozima. Također, u nastavku se rada spominje i pojašnjava i dativni prijedlog *nasuprot* koji se pogrješno veže uz genitiv. Osim ovog, izdvojen je i savjet o prijedlogu *k* te njemu bliskoznačnim prijedlozima koji ga zamjenjuju. Treći savjet tiče se prijedloga *prema* i njegovih značenja. Otklon od norme vidljiv je u primjerima s dativnim prijedlogom *nasuprot* koji se nepravilno veže uz genitiv umjesto uz dativ. Također otklon je vidljiv u primjerima s prijedlozima i samim dativom koji se upotrebljavaju umjesto prijedloga *k* u značenju cilja.

Savjeta o akuzativnim padežnim značenjima nije bilo mnogo, vjerojatno jer se pišu savjeti o dvojnostima u jeziku, a akuzativ ih ne izaziva u velikoj mjeri. U ovom je dijelu izdvojen savjet

o prijedlogu *kroz* i njegovoj pogrješnoj uporabi u značenjima vremena i sredstva. Pogrješna uporaba uočena je u brojnim primjerima koji su izdvojeni.

Kada je riječ o lokativu, daju se savjeti u uporabi prijedloga *na* umjesto prijedloga *pri*. Drugi je savjet o lokativnom prijedlogu *po* koji ima značenje mjesta, tj. rastezanja po nekoj površini. Primjeri s mrežnih stranica pokazuju nepoštivanje norme. Sve je više primjera s prijedlogom *pri* na mjestima gdje može stajati prijedlog *na*, a kad je riječ o prijedlogu *po,* on se nepotrebno upotrebljava u izrazima s glagolima *raspravljati* i *diskutirati* te u iskazivanju vlastitoga stava i mišljenja.

Savjeti za uporabu instrumentalnih padežnih značenja vezani su uz instrumental sredstva i društva, instrumental načina, popratnih okolnosti te uz prijedlog *putem* koji se nepotrebno upotrebljava u instrumentalnim značenjima. Iako se u svakodnevnom govoru može čuti pogrješna uporaba instrumentala sredstva, s prijedlogom *s*, na mrežnim stranicama nisu pronađeni takvi primjeri, ali zato je mnogo uočenih primjera s pogrješnom uporabom instrumentala načina i popratnih okolnosti. Također, mnogo je pogrješno napisanih izraza s prijedlogom *putem* umjesto samog instrumentala pa se može reći da je u instrumentalu izraženo nepoštivanje jezične norme.

Ovaj rad, u kojem su povezani jezični savjeti, jezična norma i primjeri naslova publicističkih glasila, opisuje jezične dvojbe koje se javljaju pri upotrebi padežnih značenja ili prijedloga koji stoje uz njih. Opisuje, dakle prijedložne i besprijedložne padežne oblike. Pomoći će svakomu tko dvoji o tome koji prijedlog upotrijebiti uz koji padež i u kojem značenju. Pogrješke koje se javljaju u medijima posljedica su smjera u kojem se jezik kreće te ih je svakako potrebno opisati i na njih upozoriti.

7. Literatura i izvori

LITERATURA:

Anić, Vladimir. 2009. *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber.

Barić, Eugenija, Lončarić, Mijo, Malić, Dragica, Pavešić Slavko, Peti, Mirko, Zečević, Vesna, Znika, Marija. 1997. *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.

Barić, Eugenija, Hudeček, Lana, Koharović, Nebojša, Lončarić, Mijo, Lukenda, Marko, Mamić, Mile, Mihaljević, Milica, Šarić, Ljiljana, Švaćko, Vanja, Vukojević, Luka, Zečević, Vesna, Žagar, Mateo. 1999. *Hrvatski jezični savjetnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje/ Pergamena/ Školske novine.

Frančić, Anđela, Hudeček, Lana, Mihaljević, Milica. 2005. *Normativnost i višefunkcionalnost u suvremenome hrvatskom jeziku*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

Govorimo hrvatski. 1997. Mihovil Dulčić (ur.). Zagreb: Hrvatski radio, Naklada NAPRIJED d.d.

Hudeček, Lana, Mihaljević Marija, Vukojević Luka. 2010. *Jezični savjeti*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2009. *Jezik medija*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

Jonke, Ljudevit. 1964. *Književni jezik u teoriji i praksi, drugo, prošireno izdanje*. Zagreb: Znanje.

Opačić, Nives. 2007. *Hrvatski jezični putokazi* (Od razdraganosti preko straha do ravnodušnosti). Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

Raguž, Dragutin. 1997. *Praktična hrvatska gramatika*. Zagreb: Medicinska naklada.

Rišner, Vlasta.2003. Morfosintaktička obilježja dativnih izraza uz glagole kretanja. U: *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 29.

Rišner, Vlasta. 2009. Prijedlog *prema* između dativa i lokativa. U: *Jezični varijeteti i nacionalni identiteti: Prilozi proučavanju standardnih jezika utemeljenih na štokavštini*. Ur. Lana Badurina, Ivo Pranjković i Josip Silić. Zagreb: Disput.

Silić, Josip, Pranjković, Ivo. 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.

Težak, Stjepko, Babić, Stjepan. 1996. *Gramatika hrvatskoga jezika, priručnik za osnovno jezično obrazovanje*, 11. izdanje. Zagreb: Školska knjiga.

Težak, Stjepko. 1990. *Hrvatski naš svagda(š)nji*. Zagreb: Školske novine.

Težak, Stjepko. 1999. *Hrvatski naš (ne)zaboravljeni*. Zagreb: Tipex.

Težak, Stjepko. 1995. *Hrvatski naš osebujni*. Zgreb: Školske novine.

IZVORI:

http://www.vecernji.hr/predsjednicki-izbori2014/grabar-kitarovic-hrvatska-ce-biti-najrazvijenija-zemlja-europske-unije-i-svijeta-983622, (20. srpnja 2015.)

http://m.slobodnadalmacija.hr/Novosti/Najnovije/tabid/296/articleType/ArticleView/articleId/280645/Default.aspx, (20. srpnja 2015.)

http://www.index.hr/vijesti/clanak/kuca-ljudskih-prava-sve-vise-ljudi-u-zoni-apsolutnog-siromastva/821270.aspx, (20. srpnja 2015.)

http://dnevnik.hr/vijesti/svijet/kolinda-grabar-kitarovic-nema-napretka-ako-se-ne-postuju-prava-zena---375643.html, (20. srpnja 2015.)

http://arhiva.nacional.hr/clanak/10594/spasavala-sam-i-zene-poznatog-pedijatra-i-glumca, (20. srpnja 2015.)

http://www.24sata.hr/crna-kronika-news/majka-nestale-djevojke-laz-je-da-moja-kci-zeli-biti-u-londonu-338365, (20. srpnja 2015.)

http://www.24sata.hr/politika/stize-prinova-karamarkova-supruga-trudna-pet-mjeseci-424303, 20. (srpnja 2015.)

http://pixelizam.com/dvorac-napravljen-od-papira, (20. srpnja 2015.)

http://www.slobodnadalmacija.hr/Dalmacija/Splitzupanija/tabid/76/articleType/ArticleView/articleId/200376/Default.aspx, (20. srpnja 2015.)

http://www.uredisvojdom.com/article/1774/namje%C5%A1taj_od_kovanog_%C5%BEeljeza, (20. srpnja 2015.)

http://zelenipartner.eu/art/prva-u-svijetu-vjetroturbina-izraena-kompletno-iz-drva, (15. kolovoza 2015.)

http://m.srednja.hr/Zabava/Muzika/Americki-dizajner-iz-drva-i-stakla-stvorio-uredaj-za-interaktivno-slusanje-glazbe, (15. kolovoza 2015.)

http://www.tportal.hr/vijesti/predsjednicki-izbori-2014/364078/Kujundzic-je-nedemokrat-krivi-su-mu-svi-osim-njega.html, (15. kolovoza 2015.)

http://www.index.hr/vijesti/clanak/tuzna-vijest-za-sve-osim-njega-justin-bieber-najavio-povratak-u-studio/774308.aspx, (22. srpnja 2015.)

http://www.telegram.hr/zivot/ove-godine-osim-sto-se-slavi-150-godina-knjige-obiljezava-se-i-60-godina-sindroma-alise-u-zemlji-cudesa/, (22. srpnja 2015.)

http://www.vecernji.hr/moje-zdravlje/osim-sto-je-jako-ljekovita-samonikla-sparoga-odlicna-je-i-za-mrsavljenje-994451, (22. srpnja 2015.)

http://www.sportnews-hr.info/ostale-vijesti/588-i-pored-svih-problema-futsal-sve-vie-se-igra-svijetli-primjer-je-u-zadarskoj-zupnija.html, (22. srpnja 2015.)

http://www.teen385.com/mobile/pitanja-odgovori/skola/kako-usmjeriti-paznju-na-ucenje-pored-svih-problema-16, (22. srpnja 2015.)

http://www.makarska-post.com/index.php/zapocinju-lokrumske-veceri-glazba-kraj-mora/, (11. kolovoza 2015.)

http://www.express.hr/drustvo/arhitektonsko-cudo-jamesbondovska-kuca-u-stijeni-1665#, (11. kolovoza 2015.)

http://www.24sata.hr/reporteri/pula-slupani-yugo-ostavili-nasred-setalista-kod-mora-46354, (11. kolovoza 2015.)

http://www.vecernji.hr/moje-zdravlje/za-manje-stresa-mnogo-je-zdravije-zivjeti-pokraj-mora-437076, (11. kolovoza 2015.)

http://www.vecernji.hr/tele2-turisticka-patrola/ljetovanje-uz-more-sunce-cvrcke-i-dasak-vrhunske-umjetnosti-1017189, (11. kolovoza 2015.)

http://dubrovackidnevnik.rtl.hr/vijesti/zupanija/pogledajte-bespravnu-gradevinu-u-cavtatu-koja-je-niknula-tik-do-mora, (11. kolovoza 2015.)

http://www.vecernji.hr/moda-i-ljepota/top-10-torbica-koje-cete-nositi-od-jutra-do-veceri-978354/multimedia/p1, (11. kolovoza 2015.)

http://www.24sata.hr/news/tukli-su-nas-do-iznemoglosti-zbog-vjere-u-majku-bozju-425046, (11. kolovoza 2015.)

http://www.index.hr/rouge/clanak/njegova-strana-price-nije-do-mene-do-tebe-je/789098.aspx, (11. kolovoza 2015.)

http://www.spuh.hr/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=253:dopis-spuh-a-upuen-radi-neisiplata-plaa&catid=1:latest-news&Itemid=50, (14. kolovoza 2015.)

http://dnevnik.hr/vijesti/svijet/bolivijski-radnici-u-strajku-zbog-malih-placa.html, (14. kolovoza 2015.)

http://www.legalis.hr/forum/showthread.php/80623-Privatna-tuzba-radi-duga-fizicke-osobe-(i-zastara), (14. kolovoza 2015.)

http://www.vecernji.hr/svijet/rusija-tone-zbog-cijene-nafte-kinu-uzdrmala-jaka-valuta-1019043, (14. kolovoza 2015.)

http://www.vecernji.hr/nogomet/jadranka-slokovic-nadamo-se-da-uskok-nece-ustrajati-na-istraznom-zatvoru-1013373/multimedia/p1, (14. kolovoza 2015.)

http://www.advance.hr/vijesti/glasnogovornik-ruskog-predsjednika-rusija-nece-slati-svoje-vojnike-u-siriju-s-ciljem-borbe-protiv-isil-a/, (14. kolovoza 2015.)

http://www.jutarnji.hr/krenuli-bez-icega-ovo-je-15-milijardera-koji-su-do-bogatstva-stigli-od-nule/1151625/, (14. kolovoza 2015.)

http://www.telegram.hr/politika-kriminal/djeca-mlada-od-14-godina-mogu-preko-granice-bez-suglasnosti-roditelja-sto-prilicno-pojednostavljuje-putovanja/, (11. kolovoza 2015.)

http://www.sportcom.hr/regionalni-sport/rijeka/potez-karijere-mato-jajalo-napustio-pripreme-rijeke-bez-ikakvog-objasnjenja.html, (11. kolovoza 2015.)

http://www.jutarnji.hr/kako-sam-u-jednom-danu-bez-imalo-muke-zaradio-1000-eura/1382786/, (11. kolovoza 2015.)

http://www.24sata.hr/strane-zvijezde/bez-da-je-ista-rekla-beyonce-je-casom-je-porekla-trudnocu-317506, (11. kolovoza 2015.)

http://www.index.hr/rouge/clanak/pasivna-prevara-kako-muskarci-varaju-bez-da-stvarno-varaju/834854.aspx, (11. kolovoza 2015.)

http://net.hr/tehnoklik/vijesti-tehnoklik/jednostavan-grafikon-kako-raditi-savrsene-fotke-bez-da-se-kuzis-u-fotografiju/, (11. kolovoza 2015.)

http://www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/385042/Kako-Manolic-moze-mahati-tajnim-dokumentima-a-da-ga-ne-uhapse.html, (11. kolovoza 2015.)

http://www.poslovni.hr/burze/wall-street-porastao-premda-poslovni-rezultati-nisu-impresivni-294668, (11. kolovoza 2015.)

http://www.vecernji.hr/hrvatska/i-na-inomirovine-mora-se-placati-porez-osim-ako-su-iz-njemacke-491111, (11. kolovoza 2015.)

http://www.index.hr/vijesti/clanak/kineski-predsjednik-optimistican-glede-razgovora-o-s-koreji/173530.aspx, (11. kolovoza 2015.)

http://www.poslovni.hr/svijet-i-regija/grcka-ne-zeli-popustiti-glede-stednje-eu-razmislja-o-kriznom-planu-297497, (11. kolovoza 2015.)

https://ec.europa.eu/epale/hr/resource-centre/content/razlozi-za-i-protiv-koristenja-slobodnog-softvera-otvorenog-izvornog-koda-u, (11. kolovoza 2015.)

http://www.glasistre.hr/vijesti/pula_istra/nasilje-u-i-izvan-braka-u-istri-prije-400-godina-377291, (11. kolovoza 2015.)

http://www.glasistre.hr/multimedija/foto/engleza-ko-u-prici---ali-samo-u-i-oko-arene-421420, (11. kolovoza 2015.)

http://www.jutarnji.hr/foto--zvijezde-sa-i-bez-make-upa-neke-su-bez-hrpe-sminke-na-licu-gotovo-neprepoznatljive/1113943/www.jutarnji.hr/1113937, (11. kolovoza 2015.)

http://www.gloria.hr/modastil/ljepota/gisele-bundchen-obozavatelje-odusevljava-sa-i-bez-sminke/, (11. kolovoza 2015.)

http://www.slobodnadalmacija.hr/Kultura/tabid/81/articleType/ArticleView/articleId/274844/Default.aspx, (11. kolovoza 2015.)

http://www.poslovni.hr/komentari/u-nove-dionice-sa-i-bez-zita-292288, (11. kolovoza 2015.)

http://www.vecernji.hr/parlamentarni-izbori-2011/sisljagic-necemo-ulaziti-u-koalicije-ni-prije-ni-poslije-izbora-323890, (11. kolovoza 2015.)

http://www.dw.com/hr/u-%C5%A1kolu-usprkos-neomarksizmu/a-16430266, (3. kolovoza 2015.)

http://www.slobodnadalmacija.hr/Split/tabid/72/articleType/ArticleView/articleId/293454/Default.aspx, (3. kolovoza 2015.)

http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/arbitraza-ek-arbitrazni-sud-nastavlja-s-radom-unatoc-hrvatskom-povlacenju---394777.html, (3. kolovoza 2015.)

http://www.dubrovniknet.hr/novost.php?id=36291, (3. kolovoza 2015.)

(http://www.rijekadanas.com/usprkos-losem-vremenu-odlicni-turisticki-rezultati-na-kvarneru/, (3. kolovoza 2015.)

http://slobodnadalmacija.hr/Dubrovnik/tabid/75/articleType/ArticleView/articleId/250264/Default.aspx, (3. kolovoza 2015.)

http://www.24sata.hr/galerija/news/unatoc-protivljenju-skupstine-krenule-su-bandiceve-fontane-270182/574369, (3. kolovoza 2015.)

http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/varga-unatoc-gubicima-zdravstveni-sustav-je-stabilan---351730.html, (14. kolovoza 2015.)

http://www.vijesti.rtl.hr/novosti/1544034/papa-nasuprot-gole-opatice/, (14. kolovoza 2015.)

http://www.index.hr/vijesti/clanak/nasuprot-zgrade-makedonske-vlade-podignuto-pedesetak-prosvjednickih-satora/820565.aspx, (14. kolovoza 2015.)

http://www.sibenik.in/crna-kronika/foto-automobil-pomeo-stekat-nasuprot-tisnjanskog-mosta-nema-ozlijedenih/44141.html, (14. kolovoza 2015.)

http://www.24sata.hr/zanimljivosti/blizanci-su-se-sudarili-autima-jedan-isao-kuci-drugi-od-kuce-291045, (3. kolovoza 2015.)

http://www.roditelji.hr/vrtic/ne-plasimo-se-ici-lijecniku/, (3. kolovoza 2015.)

http://novi-informator.net/vi-mi/odlazak-k-frizeru-za-vrijeme-radnog-vremena, (3. kolovoza 2015.)

http://www.vrtic-maliprinc.zagreb.hr/default.aspx?id=72, (3. kolovoza 2015.)

http://vijesti.hrt.hr/248086/osiguranici-na-godisnjem-mogu-ici-kod-bilo-kojeg-ugovornog-doktora, (3. kolovoza 2015.)

http://www.index.hr/vijesti/clanak/iako-predsjednik-nije-htio-doci-kod-njega-pupovac-ide-kod-josipovica-/656632.aspx, (3. kolovoza 2015.)

http://www.media-marketing.com/vijesti/marketinske-tehnike-trebaju-ici-ka-integraciji/, (3. kolovoza 2015.)

https://hr.glosbe.com/hr/en/i%C4%87i%20ka%20istoj%20to%C4%8Dki, (3. kolovoza 2015.)

http://www.index.hr/mobile/clanak.aspx?category=&id=709934, (3. kolovoza 2015.)

http://www.jutarnji.hr/komentar-borisa-vlasica-jako-smo-dobri-prema-ustasama--dajemo-im-i-posebne-mirovine-/1348560/, (7. kolovoza 2015.)

http://www.jutarnji.hr/predsjednik-josipovic-o-uvredama-i-nasilju-spram-srba/1091660/, (31. srpnja 2015.)

http://www.dnevno.hr/sport/nogomet/machado-je-nista-prema-njemu-united-opalio-di-mariji-kaznu-od-500-tisuca-eura-819603, (31. srpnja 2015.)

http://www.poslovni.hr/trzista/tecaj-eura-oslabio-prema-dolaru-u-fokusu-moguci-paritet-292004, (31. srpnja 2015.)

http://www.vecernji.hr/svijet/ahmadinedzad-bush-nije-nista-spram-bozje-volje-823226, (31. srpnja 2015.)

http://sportnedjeljom.hr/pobjeda-medvjeda-za-sedmo-mjesto-zapadne-konferencije/, (31. srpnja 2015.)

http://www.24sata.hr/politika/drzavnim-sluzbenicima-ocjene-od-1-do-5-i-placa-prema-ucinku-415131, (31. srpnja 2015.)

http://www.telegram.hr/politika-kriminal/fitch-je-objavio-kartu-europe-prema-kojoj-je-prilicno-jasno-tko-drzi-sve-konce/, (7. kolovoza 2015.)

http://www.jutarnji.hr/video--foto--mladi-brazilac-priznao-ubojstvo-39-osoba--ubijao-sam-zbog-bijesa-koji-sam-osjecao-prema-svemu-/1228591/, (7. kolovoza 2015.)

http://www.24sata.hr/obitelj/tri-zene-kroz-nekoliko-sati-u-istoj-bolnici-rodile-trojke-121296, (7. kolovoza 2015.)

http://www.index.hr/xmag/clanak/spektakl-djordja-balasevica-u-osijeku-rasprodan-kroz-samo-nekoliko-sati/522597.aspx, (7. kolovoza 2015.)

http://www.24sata.hr/nogomet/brbic-i-vucevic-sastali-su-se-s-rejom-odluka-kroz-dva-dana-405317, (7. kolovoza 2015.)

http://www.24sata.hr/fun-fotke/zagrepcanin-kroz-fotografiju-putuje-u-proslost-svojeg-grada-413724, (7. kolovoza 2015.)

http://www.srednja.hr/Studenti/Vijesti/Kroz-novi-sustav-vrednovanja-ucenja-studenti-ce-moci-polagati-ispite-bez-predavanja, (7. kolovoza 2015.)

http://www.24sata.hr/domace-zvijezde/nemes-se-probio-kroz-snijeg-i-dosao-marijani-na-roendan-253464, (7. kolovoza 2015.)

http://www.24sata.hr/strane-zvijezde/douglas-kroz-suze-progovorio-o-povratku-na-set-nakon-raka-316036, (7. kolovoza 2015.)

http://www.poslovni.hr/after5/budite-spremni-ici-i-glavom-kroz-zid-253172, (7. kolovoza 2015.)

http://www.novilist.hr/Vijesti/Crna-kronika/Lopov-pri-telefonu-Ne-otkrivajte-osobne-podatke-i-informacije-o-bankovnom-racunu, (8. kolovoza 2015.)

http://www.vijesti.rtl.hr/tabloid/zabava/448278/cekao-pri-telefonu-skoro-16-sati/, (8. kolovoza 2015.)

http://www.libela.org/vijesti/1194-halo-biskup-pri-telefonu/, (8. kolovoza 2015.)

http://www.advance.hr/vijesti/dan-nakon-kljucnog-referenduma-alexis-tsipras-na-telefonu-s-vladimirom-putinom-hoce-li-u-konacnici-rusija-spasavati-grcku/, (8. kolovoza 2015.)

http://www.tportal.hr/lifestyle/kucni-ljubimci/362645/Psu-nedostaje-vlasnica-pa-se-raspricao-na-telefonu.html, (8. kolovoza 2015.)

http://lag-papuk.hr/index.php/9-vijesti/77-poziv-na-javnu-raspravu-po-pitanju-leader-pristupa-unutar-programa-ruralnog-razvoja-2014-2020, (11. kolovoza 2015.)

http://www.vecernji.hr/predsjednicki-izbori2014/po-meni-je-hrvat-i-onaj-tko-je-srbin-po-nacionalnosti-984334, (11. kolovoza 2015.)

http://www.index.hr/vijesti/clanak/grabar-kitarovic-za-mene-je-hrvat-i-onaj-tko-zivi-u-hrvatskoj-a-srbin-je-po-nacionalnosti/795331.aspx, (11. kolovoza 2015.)

http://www.24sata.hr/svijet/pijani-kinez-radio-gluposti-po-cesti-ponistena-mu-vozacka-405279, (11. kolovoza 2015.)

http://www.24sata.hr/news/odlucio-voziti-po-tracnicama-pa-blokirao-tramvajski-promet-398337, (11. kolovoza 2015.)

http://net.hr/danas/svijet/pobjesnjeli-pijani-vozac-htio-izbjeci-patrolu-pa-autom-udario-dva-policajca-i-motorista/, (4. kolovoza 2015.)

http://www.vecernji.hr/vozili-se-vlakom-smrti-kao-od-majke-rodjeni-176817/multimedia/p8, (4. kolovoza 2015.)

http://www.glas-slavonije.hr/274398/3/Buduci-prvasici-ne-znaju-se-koristiti-olovkom-jer-pisu-samo-na-racunalu, (4. kolovoza 2015.)

http://www.vecernji.hr/hrvatska-ce-svoju-zelju-platiti-porazom-733191, (4. kolovoza 2015.)

http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/premijer-odgovarao-na-pitanja-zastupnika.html, (4. kolovoza 2015.)

http://os-ilribar-labin.skole.hr/roditelji/suradnja_kole_sa_roditeljima, (4. kolovoza 2015.)

http://www.24sata.hr/crna-kronika-news/sin-bivseg-zastupnika-sa-prijateljima-divljao-u-kaficu-157969, (4. kolovoza 2015.)

http://porestina.info/porec-biljezi-porast-nocenja-od-13-u-srpnju-2015-obzirom-na-72014/, (4. kolovoza 2015.)

http://direktno.hr/en/2014/eu/18687/Merkel-ne-skriva-optimizam-obzirom-na-perspektivu-zapadnog-Balkana.html, (4. kolovoza 2015.)

http://www.vecernji.hr/moje-zdravlje/mjesec-rodenja-povezan-s-rizikom-od-obolijevanja-od-odredenih-bolesti-1010451, (4. kolovoza 2015.)

http://www.24sata.hr/crna-kronika-news/s-obzirom-na-broj-navijaca-derbi-u-maksimiru-je-bio-miran-427977, (4. kolovoza 2015.)

http://www.hrsport.net/vijesti/488203/nogomet-njemacka/hsv-lakocom-do-pobjede-protiv-aalborga-uz-pogodak-ive-ilicevica/, (4. kolovoza 2015.)

http://www.24sata.hr/rukomet/ukljucili-se-u-borbu-danci-su-lakocom-pobijedili-ruse-155719, (4. kolovoza 2015.)

http://gleovo.geek.hr/najgori-skok-sa-motkom-ikada, (4. kolovoza 2015.)

http://www.glas-slavonije.hr/262586/6/Sve-tri-osjecke-medalje-u-skoku-s-motkom-Ivan-Horvat-bez-norme-za-EP, (4. kolovoza 2015.)

http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/u-varazdinu-s-posebnim-zanimanjem-prate-vijesti-iz-slovenije---360008.html, (4. kolovoza 2015.)

http://www.vecernji.hr/svijet/netko-joj-je-10-godina-prijetio-putem-maila-sokirala-se-kad-je-doznala-tko-1014044, 4. kolovoza 2015.)

http://www.jutarnji.hr/kupio-ga-anonimni-kupac-putem-telefona-savrseni-stokaratni-dijamant-prodan-za-22-1-milijuna-dolara/1335518/, (4. kolovoza

2015.)

http://www.24sata.hr/lifestyle/ljudi-se-dnevno-susrecu-sa-174-informacije-preko-medija-210027, (4. kolovoza 2015.)

http://www.novilist.hr/Vijesti/Crna-kronika/Opet-priveden-kontroverzni-rijecki-poduzetnik-Sedolli-telefonom-prijetio-carinici, (4. kolovoza 2015.)

http://www.slobodnadalmacija.hr/Split-%C5%BEupanija/tabid/76/articleType/ArticleView/articleId/278078/Default.aspx, (4. kolovoza 2015.)

8. Životopis

Marina Beljan rođena je 24. lipnja 1991. godine u Odžaku, u Bosni i Hercegovini. Za vrijeme Domovinskoga rata s obitelji dolazi u Veliku nedaleko od Požege. Ondje je pohađala osnovnu školu „Ivan Goran Kovačić“. Nakon završene osnovne škole, upisuje se u prvi razred Gimnazije u Požegi. 2010. godine uspješno završava srednju školu te školovanje nastavlja u Osijeku, na Filozofskom fakultetu. Izabire jednopredmetni Studij hrvatskoga jezika i književnosti, na kojemu u sklopu jezikoslovnih i književnih kolegija stječe nova znanja i iskustva. Godine 2013. završava preddiplomski studij i upisuje diplomski studij. Studij završava 2015. godine diplomskim radom s temom Padežna značenja i jezična norma pod mentorstvom prof. dr. sc. Vlaste Rišner.